№ 80 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16.
טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57, פון אַדמיניסטראַציע 47.

מיטוואָך, כ"ב אדר ב' תרפ"ט. | 3 kwietnia 1929 r. | 22-טער יאָהרגאַנג.

מלוכה-פרעזידענט און מאַרשאַל פּילסודסקי געגען ענדערונגען אין מיניסטאַרען-קאַבינעט

וואַרשע (א.ו.) דער מלוכה-פּרעזידענט אין הענט געווען און דער געבידע פון מיניסטאַרען-ראַט און אָפּגעהאַלטן אַ לענגערע קאָנפערענץ מיט פּרעמיער בארמעל.

ווי מ'שמועסט אין בעהאַנדעלט געוואָרען די פראַגע מכח דער רעקאָנסטרוקציע פון קאַבינעט.

פּרעזידענט מאָשטשיצקי און אַ'אוס געשפּראָכענער געגנער פון אַ וועלכער עס אין ענדערונג און אויצטונען רעגירונגס-צוזאַמענשטעל. דאָס אין אויך די מיינונג פון מאַרשאַל פּילסודסקי. אין פאַל אָבער ווען פּרעמיער בארמעל וועט נישט וועלען צוריקצוהען זיין בעשלוס מכח דומוסיע, וועלען די ווייטערדיגע געשפּרעכען זיין געווידמעט די פראַגע וועגען נייעם צוזאַמענשטעל פון דער רעגירונג. בון אויצט אין נאָך די לאַנג נישט אויפגעקלערט.

וואַרשאַווער קהלה פּראָטעסטירט
געגען דער בעליידיגונג פון דעם דעפּ. פאַרבשטיין

וואַרשע (טעלעפאָנוש) הענט אין פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער קהלה-פאָרוואַלטונג, אויף וועלכער עס אין בעפראַכט געוואָרען דער ענין פאַרבשטיין, וועלכער אין מיאום בעלוידיגט געוואָרען בעת דער לויה פון ווינצע-פּרעזעס ראַזענבוים. די פאָרוואַלטונג האָט אָנגענומען אַ שאַרפע פּראָטעסט-רעזאָלוציע געגען די סקאַנדאַלוסען, וואָס האָבען געבראָכען צו אַ בזיון המת.

פרייטאָג -- די ערשטע זיצונג פון מלוכה-טריבונאַל, וואָס זאָל משפּט'ן טשעכאָוויטש'ן.

וואַרשע, (טעלעפאָנוש). הענטיגען פרייטאָג וועט פאָרקומען די ערשטע זיצונג פון די פיטגלידער פון מלוכה-טריבונאַל, וועלכע דאַרפען בעהאַנדלען דעם ענין טשעכאָוויטש. אויף דער דאָזיגער זיצונג וועלען די מיטגלידער פון מלוכה-טריבונאַל אָפּגעבען אַ שבועה און עס וועט זיך אָנהויבען די ערשטע אויסאָרשונג ארום דעם ענין טשעכאָוויטש.

לויט'ן בעזעץ האָבען די דעפּוטאַטען, וואָס אונטערשטיצען די בעשולדיגונג דאָס רעכט צו בעקענען זיך מיט'ן גאַנג פון דער אויסאָרשונג.

טראַצקי קראַנק אויף מאַלאַריע

קאָנסטאַנטינאָפּאָל (א. ו.) די היצע פרעפּע טיילט מיט, אַז טראַצקי איז זייט אייניגע טעג קראַנק אויף מאַלאַריע.

פריינדליכע בעציהונגען צווישען ענגלאַנד און איטאַליען

פלאָרענץ (סב.) דאָ איז פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ צווישען טשעמבערלען'ן און מוסאָליני'ן, וועלכע האָט געדויערט אַ שעה צייט. עס זענען בעריהרט געוואָרען אַ רעה אַקטועלע פּאָליטישע פראַגען, און צום סוף האָבען ביידע מלוכה-מענער פעסטגעשטעלט, אַז צווישען ענגלאַנד און איטאַליען הערשען פריינדליכע בעציהונגען.

געגענזעצליכע ידיעות
וועגען מצות אַריינפיהר אין רוסלאַנד

וואַרשע (טעלעפאָנוש) די יודישע טעלעגראַפען-אַגענטור האָט בעקומען ווייטערע טעלעגראַפישע מעלדונגען פון רינגע און מאָסקווע וועגען די מצות-טראַנספּאָרטען קיין סאָוויעט-רוסלאַנד. די ידיעות פון רינגע זאָגען, אַז דער ערשטער טראַנספּאָרט פון 5 וואַגאָן מצות איז פערהאַלטען געוואָרען דורכן צאָל-אַמט און דאָס דערפאַר, ווייל מען האָט נישט מעהר אָפּגעצאָהלט וויי 5 קאָפּיקעס פון אַ קילאָ, אָנשטאָט די בעשטימטע 50 קאָפּיקעס. נאָכדעם ווי די פעהלענדע סומע איז איינגעצאָהלט געוואָרען זענען די מצות אָפּגעשיקט געוואָרען צו די אַדרעסאַטען. צולויט דעם הויבען צאָל-אָפּצאָהל וועלען אָנשטאָט די געפאָדערטע 50 וואַגאָן מצות. נאָר געשיקט ערען קיין רוסלאַנד 26 וואַגאָן. הענט זאָל שוין אָנקומען דער לעצטער מצות-טראַנספּאָרט, ד. ה. נאָר 13 וואַגאָן מצות. צוזאַמען אַלזאָ וועלען זיין 21 מוזיענד פּוד מצות. די מצות וועלען פון נאַנדערגעשיקט ווערען און פערשנדעגע רוסישע שטעט.

דער יט"א קאָרעספּאָנדענט און מאָסקווע טויל דאַנענען טום, אַז ער און געוועזן וועגען דעם ענין סאָוויעט און אַמעריקע פאַר האַנדלס-ענינים! און מ'האָט אונס דאָרט ערקלערט, אַז די ידיעה וואָס שטאַמט פון רינגע מכח אַ בעגרענעצטען קוואַנטום פון מצות-אַריינפיהר שטימט נוט מיט דער ווירקלעכקייט. דער מצות-אַריינפיהר קיין רוסלאַנד, האָט מען ערקלערט און סאָוויעטישע קאָמוסאַריאַט פאַר האַנדעל, איז אונבעגרענעצט. וואָס שייך דעם צאָל און פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז דער אָפּצאָהל פון אַ קילאָ מצות איז 50 קאָפּיקעס. ווען די צאָל-בעשטימט וועלען נעמען מעהר אָדער ווענינער, וועט מען אין מאָסקווע בעקומען צוריקגעצאָהלט אָדער מ'וועט מוזען צוצאָהלען.

אָפּקלאַנגען פון דער טרויעריגער נאַפּילע-עקספּעדיציע

אַסלאַ (סב.) נעכטען איז אַרויסגעפאָהרען אַן'איטאַליענישע שיף אויפצוזוכען די אַלעקסאַנדרי-גרופּע, וועלכע איז פערשוואונדען געוואָרען בעת זי איז געגאַנגען ראַטעווען די נאַפּילע-עקספּעדיציע. די אַלעקסאַנדרי-גרופּע איז בעשטאַנען פון 7 פערזאָן.

קאָמוניסטישער אינטערנאַציאָנאַל אַרויסגעלאָזט אַן'אויפרוף
צו שטיצען דעם אויפשטאַנד אין אינדיען
דער רושם פון אויפרוף אין ענגלאַנד

מאָסקווע (סב.) דער אויסגעהער-קומענטעם פון דרומען אינטערנאַציאָנאַל האָט אַרויסגעלאָזען אַן'אויפרוף צום „פּראָלעטאַריאַט" אין גאַר דער וועלט" בנוגע דער פאָליטישער לאַגע און אונדיען. אין דאָזיגען אויפרוף שטעלט דער קאָמאונטערן פעסט, אַז „די דעוואָלוציאָנערע בוואַליע אין אינדיען פאַר שטאַרקט זיך. אינ'ם אויפרוף ווערט געגעבען די אַרבייטערשאַפט אין גאַר דער וועלט צו שטיצען דעם דעוואָלוציאָנערען אויפשטאַנד אין אינדיען.

לאָנדאָן (סב.) דער קאָמוניסטישער אויפרוף מכח דעם מצב און אונדיען האָט אין די ענגלישע פאָליטישע קרייזען געמאַכט אַן'אויסערגעוועגלוך שטאַרקען רושם. אַלע מאַלען אויפמערקזאַם דעם דערוף, וואָס די קאָמוניסטען האָבען אַרויסגעלאָזען דעם אויפרוף גראָד אין דער צייט, ווען די ענגלישע דעלעגאַציע פון אונדיסטריעלער געפאָנס זיך אין רוסלאַנד, וועלענדיג אָנקנוپּען האַנדעלס-בעציהונגען. דער דאָזיגער אויפרוף ווערט שטאַרק אויסגענוצט מצד די קאָנסערוואַטיסטען געגען די לינקע אין לייבאָר-פּאַרטיי, וואָס לייגען פאַר אָנצוקנוپּען דיפּלאָמאַטישע בעציהונגען מיט ראַסען-רוסלאַנד.

רייכסקאַנצלער מילער בעקומען די געלע זוכט

בערלין, (סב.) דער רעכטס-קאַנצלער מילער איז ערנסט קראַנק געוואָרען. די קראַנקהייט איז זעהר אַ קאָפּליצירטע. ער לידט אויף די לעבער און בעקומען די געלע זוכט.

אַ נייע פערשווערונג געגען שפּאַנישע דיקטאַטאָר

לוסאַבאָן (סב.) אין שפּאַניען און ענטדעקט געוואָרען אַ נייע פערשווערונג געגען פרומאַ דע ריווערא'ן. עס זענען אַרעסטירט געוואָרען פיל אָנגעזעהענע פערזענלעכקייטען.

אַ מיטבעטייליגטער אין אַטענטאַט אויף וואויקאָוו'ס אַרעסטירט אין פאַריז

פאַריז (סב.) די פראַנצויזישע פּאָליציי האָט אַרעסטירט אַ רוסישען עמיגראַנט מיט'ן נאָמען יצקאָוולעוו, וועלכער זאָל האָבען אָנטייל גענומען אין אויספיהרען דעם אַטענטאַט אויפ'ן קאָנסולאַר וויעטשעסלאַוו דאָרוויטשעוו אין לוזאַנע-שווייץ.

דעם טיפסטען בייליד דריקט אויס דער פאַמיליע ענגלאַרד צוליב'ן טויט פון זייער פאָטער פרעזעס פון פעראיין „חסד של אמת"
שבתי ענגלאַרד נ"ע
המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
א. מאַללער.

Dr. Niewiażski
האָט זיך איבערגעצויגען
אויף אַנדזשעיאַ 5, טעל. 40-59
נעמט אָן פון 8—10 פריה און פון 5—9 אָוונד.
ספּעציאַל-אַרצט פאַר סיפיליס, טריפּער און מענער שוועכע בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
פאַר דאַמען ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.

Dr. med. Albert Gotlib
אַכושער און ספּעציאַליסט פון פרויען-קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 26, טעלעפ. 50-77
נעמט אָן פון 8—10 און פון 4 ביז 7 אָוונד.

בעקאַנטמאַכונג.
אין מיין ערשטקלאַסיגען הערען און דאַמען-פריזיר-אַנשטאַלט זענען די פרייזען ערמעסיגט געוואָרען

מענער-סאַלאָן:		דאַמען-סאַלאָן:	
ראַזירען	40 גר.	דאַמען שערען	80 גר.
שערען	80 גר.	קאָפּוואַשען און	
יונגלעך שערען	50 גר.	האָר-טרוקענען	1.50 זל.
עלעק. מאַסאַזש	50 גר.	מאַניקור	70 גר.
קאָפּ-וואַשען	50 גר.	אָנדולאַציע	1 זל.

קומט און איבערצייגט אייך! מיט אַכטונג
ערשטקלאַסיגער פריזיר-אַנשטאַלט
מ. קופּקאַ, פּאַלודניאָוואַ 12

Dr. med. A. Mazur
ספּעציעל-אַרצט פאַר אויערן, נאָז און האַלז-קראַנק
ווי אויך שטום און שפּרעך-פעהלער
וויסאָדניאַ 65
אייגגאַנג אויך דורך פּיעטריק. 46) טעל. 66-01

פריוואַטע מאַנץ שולע
פון די נייסטע טענץ
דיפל. לעהרער י. ווייַנטרויב
נעמט אָן אייגשרייבונגען אויף אייגצעלנע לעקציעס ווי אויך אין קאָמפּלעטען יעדען טאָג פון 10 פריה ביז 10 אָוונד
44 קילינסקיעגאַ 44
2-טער הויף פאַרטער
די לעקציעס קומען פאָר אונטער דער פערזענליכער לייטונג פון
י. ווייַנטרויב
בעמ. אסיסטענט — רוטינירטער טענצער זשאַן-קינג.

Dr. med. J. LUBICZ
ORTOPEDA
גראַנסקאַ 28, טעל. 41-46
ספּעציאַליסט פון בייגער און געלע-קע-קראַנקהייטען
:—: פערקרימונגען פון פלייצעס און גלידער. :—:
אייגענע פר'זצאָוניע
פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אפּאַראַטען: ווי וואָקלאַדקעס נעגען פלאַטפוס, קינסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאַרסע טען א. ז. וו.
נעמט אָן פון 7—8

דעם טיפסטען בייליד דריקען מיר אויס די פאַמיליע ענגלאַרד צוליב'ן טויט פון אונזער אונפערגעסענעם פרעזעס
ר' שבתי ענגלאַרד נ"ע
המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
די פרויען-סעקציע
ביי „חסד של אמת ומנחמי אבלים" לאָדז.

מיר דריקען אויס אונזער טיפסטען בייליד די פרוי פון אונזער געשעצטען שותף פר' שרה ווינדמאַן צוליב'ן טויט פון איהר פאָטער
נ"ע שבתי ענגלאַרד
ווינדמאַן, ווייץ און יאַבימאָוויטש לאָדז

אונזער טיפסטען מיטגעפיל דריקען מיר אויס דער פאַמיליע ענגלאַרד צוליב'ן טויט פון זייער אונפערגעסליכען מאַן און פאָטער
נ"ע שבתי
המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
פירמע ווינדמאַן, ווייץ און יאַבימאָוויטש לאָדז

געדענקט, אַז איז „תומכי אורחים" וואַרטען שויז הונדערטער יידישע פאַמיליעס אויף אייער שפּענדע

דאדזער טאגעבלאט 80 מיטוואך, ד. 3. אפריל 1929

הוראגאן און שטורם-ווינדען אין דרום-אמעריקא

הונדערטער פערוואונדעטע.—40 הייזער אומגעפאלען.

א שרעקליכער שטורם איז טערקיי און אויפ'ן שווארצען ים. — שיפען שיקען פערצווייפעלטע הילפס-רופען.

12 מענשען פערפרוירען געווארען אין רוסלאנד

ניו-יארק (ספ.) פון דרום-אמעריקא קומען אן ידיעות וועגען א געוואלדיגען הוראגאן, וואס האט זיך דארט אריבערגעטראגען איבער א רייה שטאטען, 40 הייזער זענען אומגעפאלען, פון צעהנדליגער הייזער זענען אראפגעריסען געווארען די דעכער. ביז איצט זענען פארהאן 2 הונדערט פערוואונדעטע. דער היזק בעטרעפט איבער 6 מיליאן דאלאר.

אנגארא, (ספ.) איבער גאנץ טערקיי טראגט זיך א שרעקליכער שטורם. פון שווארצען ים קומען אן פערצווייפעלטע הילפס-רופען פון טרינקענדע שיפען.

6 צוגען פערשטעקט אין שניי

12 מענשען פערפרוירען געווארען

מאסקווא (ספ.) איבער סאראטאוו געגענד האט זיך ארויסגעטראגען א שטורם, וואס האט אנגעמאכט רוזיגע שאדען. עס זיינען געפאלען א גאנצע רייהע שטאנ. 6 צוגען זיינען געבלובען שטעקען אין וועג. 12 פערזאן זיינען פערפרוירען געווארען. די נאנצע טעלעפאן און טעלעגראפען פערבינדונג איז אויפגעריסען געווארען.

בירגער-קריג אין כינא

לאנדאן (ספ) פון שאנכאי טעלעדעט מען, אז אין קאנטאן קומען ווייטער פאר מאסען-עקזעקוציעס פון קאמונעסטען. די טויט-ארטייל ווערען אויסגעפירט נאך קורצע גערעכטס-פער האנדלונגען. בון אויצ האט מען געקענט איינגיגע הינדערט מענשען.

לייטער פון פינאנץ-מיניסטעריום איז דימיסיע?

ווארשא (טעלעפאנוש) דא ווערען פערשפרייט קלאנגען, אז דער לייטער פון פינאנץ-מיניסטעריום ד"ר גראדזינסקי האט דערלאנגט א בוטע וועגען די מיכיע.

די דאזיגע דימיציע זאל זיין אדע זומאט פון די בודזשעט-אונבערשרייטונגען און יאהר 1928/29.

פון אפיציעלע קרייזען לייגענט מען אפ די דאזיגע יריעה.

א וואך צייט וועלען אנהאלטען די שנייען

ווארשא (טעלעפאנוש) לויט די פאראויסזאגונגען פון „פום" וועלען די איצטיגע וועטערן די שנייען נאך איינהאלטען בערך א וואך צייט. שפעטער וועט ווערען וארים און שיין.

ניגעשטארבען אמעריקאנער אמבא-סאדאר אין פאריז

פארז (ספ.) א גרויסען רושם האט דא געמאכט דער פלוצלונגער טויט פון אמעריקאנער אמבאסאדאר אין פארז, מוראן הערוק. דער טויט איז א רעזולטאט פון א הארץ-אטאק, וואס ער האט בעקומען בעת דער לויה פון מאר-שאל פאש.

30 ארבייטער אומגעקומען בעת אנ'-אויפרייס אין די בעלגישע קוילן-גרובן

ברוקעל (ספ.) די קאטאסטראפע, וואס איז פארגעקומען אין די בעלגישע קוילען-גרובען נעבען שטעטעל גענק צוליב אנ'עקספלאזיע פון אונטער-ערדישע גאזען, איז געווען פיל שווערלי-כער, ווי מ'האט זיך תחילת פארגע-שטעלט. אין די ערשטע פאר מינוט האט זיך דערהערט א שטיל ברומען הונטער דער ערד. באלד דערויף האט זיך דערהערט אנ'אויפרייס, וואס איז געווען אזוי געוואלדיג, אז הגם דער אויפ-רייס איז פארגעקומען 7 הונדערט מע-טער טיף אין דער ערד האט דער אויפ-רייס אויסגעשלאגען רויך אפגיג שפולט א שווידערלוכע טראגעדיע אין שטוב פון שאפער קעלער. קעלער האט געבעטען זיין יונגע פרוי צו געהן מיט אזהם אין קונא. די פרוי האט געזאגט, אז עס איז א שאד געלד. דער שאפער איז דערפאר געווארען שטארק אין בעס אז ער האט דערשאסען זיין פרוי איז דאן בעגאנגען זעלבסטמארד.

פוליטיש-לאטווישע באהן-כאנוועניץ אריין אין קראפט

ריגא (ספ.) געלטען אין ארטן און ארבעט דער פולוש-לאטווישער באהן-קאנוועניץ. די הויפ צייטונגען ווידמען דעם פאקט לעגענדע ארטיקלען מיט גנ-מיגע פאר פולען יקאמענטארען.

ווער האט נעכטען געוואונען די פרעמיעס

פון דער 4-טער פרעמירטער אינווסטיציע-הלואה.?

נעכטען איז אין פינאנץ-מיניסטער-יום פארגעקומען די ציהונג פון דער 4. פרעמירטער אינווסטיציע-הלואה. עס זענען געצויגען געווארען פאלגענדע פרעמיעס:

סעריע 9496 — **200.000 זל.** איז געפאלען אויף דער אבליגאציע נומער 16. פרעמיעס צו 250 זל. נומער 3 און 10.

סעריע 8877 —10000 זל. נומער 38, צו 250 זל. אויף די נומ. 2 און 11.

סעריע 2167—10000 זל., אויף נומ. 15, צו 250 זל. אויף די נומ. 6 און 19,

סעריע 9881 — 10000 זל. אויף נומ. 17, צו 250 זל. אויף די נומער 24 און 14.

סעריע 8067 — 10000 זל. אויף נומ' 28 צו 250 זל. אויף די נומ' 36 און 10

סעריע 6366 — 10000 זל. אויף נומ 1, צו 250 זל. אויף די נומ' 14 און 19

סעריע 5099 — 10000 זל. אויף נומ' 35, צו 250 זל. אויף די נומ' 4 און 47

סעריע 5854—10000 זל. אויף נומ' 16, צו 250 זל. אויף די נומ' 33 און 1

סעריע 7166 — 10000 זל. אויף נומ' 11, צו 250 זל. אויף די נומ' 14 און 26

סעריע 992—10000 זל. אויף נומ' 2, צו 250 זל. אויף די נומ. 19 און 44

25 יאהר פראנצויזיש-ענגלישע פריינדשאפט.

פאריז, 2. אפריל (ספעציעל). עס קומען דא פאר פיערונגען לכבוד דעם 25-יעתריגען יובילעאום פון דער פראנצויזיש-ענגלישע פרינדשאפט אין 1904 זענען פארגענומען געווארען די ערשטע שריט פון א פראנצויזיש-ענגלישער דער-נעהנטערונג, פון וועלכער עס האט זיך שפעטער אויסגעבילדעט די אזוי-גערופענע קאלאניציע. עס זענען איינגעארדענט געווארען ספעציעלע אקאדעמיעס.

רוסישע סוחרים איז אויבערשלעזיען

געזאלט מאכען גרויסע קניות און אויסגעלאזט האט זיך א פוידעם

קאמאוניץ (ספ.) דא האט געוועלט א סאוועטישע דעלעגאציע פון ווניעזשטארג, וואס האט געזאלט מאכען א גרעסערע קניה פון פערשידענע אנ-זען-מאטעריאלען.

די אנטערהאנדלונגען האבען זיך אבער אויסגעלאזט מיט גארנישט, ווייל די סאוועטישע בערינגונגען זענען נוט געווען פאר פולען אנגעמבאר.

א „דעזערטיר" איז א קליידעל

ווארשא (טעלעפאנוש) דא הערט מען נישט אויף צו רעדען וועגען א זעהר קאמישער געשיכטע. א געוויסע וועפא גראבאווסקא, א מאטורזשוסטקע האט באין אופן נישט געקענט ארויסבעקומען די מאטורא-צייטנגנוש, ווייל אין דער מעט רוקא אין זי געווען פערשרובען יוזעף אנשטאט יוזעפא. דאס מעדעל האט דאן זיך געווענדעט אין דער גמונע, וואו זי אין געבוירען, אין מאקאוו בי ווארשא, כ'זאל פערריכטען דעם מעות. אנשטאט דעם אבער האט מען געגומען צו אזהר מענה'ען, אז זי איז א יונגעל אין א קליידעל, וואס וויל אויסמידען דאס מו לומער-רונסט. תחלת האט דאס מעדעל געטומען, אז דער דיזשורנע שפאסט פון אזהר. שפעטער האט זיך אבער ארויס-געשטעלט, אז מ'האט שוין געהאט פון נאנדערגעשוקט שטעק-ברוך נאכ'ן דע-ווערטיר יוזעף גראבאווסקו.

ערשט נאך א געהערינער אויפקלע-רונג האט זיך ארויסגעשטעלט, אז דער באמאמער פון צוויול-אמט האט א מעות געהאט בעים אינשרייבען דעם נאמען אין דאס גורם געווען, אז מ'האט חושד געווען דאס מעדעל אין פער-שטעלען זיך אין א קליידעל.

סענסאציע. שמד-געשיכטע אין וואלקאוויסק.

וואלקאוויסק (ספ). גאנץ וואל-קאוויסק קוקט איצט מיט אנ'אויסערגע-וועהנליכער סענסאציע.

דער שניידער לייב פאלקאוויטש 48 יאהר אלט, וועלכער האט א פרוי מיט 3 דערוואקסענע קינדער איז שוין פון לאנג בעקאנט אלס א „יוד מיט א גויאישע נשמה".

ר' לייב ארבייט פסדר אין די דער פער בי די פויערים.

די לעצטע צייט האט ער געארבייט אין א דארף לעבען אמסטיבאווע, דארט האט ער זיך בעקענט מיט א גוט-הארצי-גער גויע אין וועלכער האט זיך פערליבט און איז געווארען א גאנ-צער באלעבאס בי איהר אין שטוב. די גויע האט אבער פערלאנגט פון איהם ער זאל זיך שמדן און דאן האט זי איהם סערזיכערט, וועט זי מיט איהם חתונה האבען.

פאריגע וואך איז אין אמסטיבאווער קאשציאל פארגעקומען די שמד-צערע-מאניע און לייב פאלקאוויטש האט אזי-ציעל חתונה געהאט מיט דער גויע בע-קומענדיג דעם נאמען פיאטער.

פון דער ספארט-וועלט

דער מאנטאג'דיגער מייסטערשאפטס-מעטש

פון „ב" מלאס אין לאדז

„ו. ק. ס."—„אוניאו" (0:4) 0:6

מאנטאג 11 פרוה איז אויף דעם ק. ס. פלאץ פארגעקומען א פוסבאל-מעטש פון דער לאדער קרוזז-מוזמער שאפט „ב" מלאס, צווישען ו.ק.ס. און „אוניאו". ו.ק.ס. איז אויפגעטרעטען מיט אזהרע בעסטע בוז-אויצטונגע שפי-לער, פערשטארקט דורך אויצטונגע גייע, וועלכע דיגען אויצ אין לאדז. דאגעגען „אוניאו" מיט פיער רעזערוו-שפילער, וואס עס איז אויך געווען די סבה פון אויגאנג גרויסער מפלה אויש (4:0) 6:0. טויערן פאר ו.ק.ס. האבען גע-שאסען וואנגאווסקי 3, פרושינגאנסקי, לומשאק און קלומטשאק צו 1 טויער. פובלוקום זעהר וועניג.

קאטאוויץ (טעלעפאנוש) דעם ערשטען טאג חגא האט דער הויגער „אמאטארען ספארט-קלוב" געשפילט א פרינגדשאפטס-מעטש מיט דער וויינער פוסבאל מאנשאפט „הערטא", צו וועל-כער זי האט אויך דעם מעטש פער-לוירן. אחלת האט דאס מעדעל געטומען, אז דער דיזשורנע שפאסט פון אזהר. שפעטער האט זיך אבער ארויס-געשטעלט, אז מ'האט שוין געהאט פון נאנדערגעשוקט שטעק-ברוך נאכ'ן דע-ווערטיר יוזעף גראבאווסקו.

ערשט נאך א געהערינער אויפקלע-רונג האט זיך ארויסגעשטעלט, אז דער באמאמער פון צוויול-אמט האט א מעות געהאט בעים אינשרייבען דעם נאמען אין דאס גורם געווען, אז מ'האט חושד געווען דאס מעדעל אין פער-שטעלען זיך אין א קליידעל.

0:4 (2:0) שפילט דעם צווייטען טאג האט דזשולע „הערטא" מאנשאפט גע-שפילט מיט דער רעפרעזענטאציע פון שימעשאווין, זונטיג מיט 5:2.

זונטאג דעם 7 אפריל קומט אין ווארשא פאר די געגערעל-פערזאמלונג פון פוילישען פערבאנד פון ציקלוסטען פער אינגען, צו וועלכער די לאדזער „בר-כוכבא" דעלעגירט א פארשטעהער, וועל כער וועט אין דער זעלבער צייט אפהאל טען א קאנפערענץ מיט'ן פארשטעהער פון קראקאווער „מכבי". די קאנפערענץ האט דעם צוק אנגענארדענען אנ'אלגע-מיינע יודישע ציקלוסטן-מוזסטערשאפט געגען, אונטער דעם פראטעקטאראט פון יודישען ראט פארפזזישער ענטוויקלונג.

בעם הויגען „בר-כוכבא" איז געגרינ-דעט געווארען א פונג-פאנג סעקציע, צו וועלכער די פערוואלטונג האט בעשטימט אלס לייטער ה' מ. צווילזר. נייע מיט-גלידער ווערען מעגליך אנגענומען.

א „דעזערטיר" איז א קליידעל

ווארשא (טעלעפאנוש) דא הערט מען נישט אויף צו רעדען וועגען א זעהר קאמישער געשיכטע. א געוויסע וועפא גראבאווסקא, א מאטורזשוסטקע האט באין אופן נישט געקענט ארויסבעקומען די מאטורא-צייטנגנוש, ווייל אין דער מעט רוקא איז זי געווען פערשרובען יוזעף אנשטאט יוזעפא. דאס מעדעל האט דאן זיך געווענדעט אין דער גמונע, וואו זי איז געבוירען, אין מאקאוו בי ווארשא, כ'זאל פערריכטען דעם מעות. אנשטאט דעם אבער האט מען געגומען צו אזהר מענה'ען, אז זי איז א יונגעל אין א קליידעל, וואס וויל אויסמידען דאס מו לומער-רונסט. תחלת האט דאס מעדעל געטומען, אז דער דיזשורנע שפאסט פון אזהר. שפעטער האט זיך אבער ארויס-געשטעלט, אז מ'האט שוין געהאט פון נאנדערגעשוקט שטעק-ברוך נאכ'ן דע-ווערטיר יוזעף גראבאווסקו.

ערשט נאך א געהערינער אויפקלע-רונג האט זיך ארויסגעשטעלט, אז דער באמאמער פון צוויול-אמט האט א מעות געהאט בעים אינשרייבען דעם נאמען אין דאס גורם געווען, אז מ'האט חושד געווען דאס מעדעל אין פער-שטעלען זיך אין א קליידעל.

א יודישער האטעל-בעזיצער דערשאסען זיין ברודער

און אלייז בעגאנגען זעלבסטמארד

די מערדער-פאמיליע באטשקא

ווארשא (טעלעפאנוש) דאס נאנצע יודישע ווארשא איז הייגט אויפגעטרי-סעלט געווארען פון א מארד און זעלבסט מארד פון צוויי ברודער יודען.

ארום 11 א זייגער פרוה האט מען דערהערט אויף די נאלעווקעס א שוסע-רי. עס האט זיך באלד ארויסגעשטעלט אז יעקב באמשקא, 48 יאהר אלט, דער שותף פון האטעל „לאנדזינסקי", נא-לעווקי 27 האט דערשאסען זיין ברודער אנשעל באמשקא, 38 יאהר אלט, וואס איז געשטאנען פאר'ן פויער פון האטעל אויף דער שוסערי און אנגעקומען צו לויפען א דרומער ברודער הערש באמ-שקא, וועלכען יעקב האט אויך געוואלט דערשוסען. צום גלוק האט דער דעווא-ער מעהר נישט אויס-געשאסען. דער מערדער איז דאן ארויפגעלאפען און האטעל און זיך פערשלאסען און א צי-מער אויפ'ן פורמען שטאק. דעם פער-וואונדעטען אנשעל באמשקא האט די פאגאמאוויע אפגעפיהרט און א האפ-נונגסלאזען צושטאנד. ער האט בעקומען שווערע וואונדען און קאפ.

באלד איז זיך צוזאמענגעקומען די גאנ-צע פאמיליע באמשקא, וועלכע האט געוואלט דעם מערדער לינטשען. ער האט זיך אבער פערשלאסען און זיין צימער, און קיינער האט צו אוהם נים געקענט ארייגקומען. ווען פאליציי האט אנגעהויבען קלאפען און דער טור, האט מען דערהערט פון אונטען א שאס. אויפברעכענדיג די טור, האט מען גע-זעהן יעקב באמשקא'ן ליגען און א טייך בלוט. ער איז דאן ארויפגעלאפען און אונדער ער האט זיך דערשאסען האט ער אויסגעהאקט א שויב, וועלענדיג זיך אראבווארפען. און א געפעהרלי-כען צושטאנד האט מען דעם מערדער און זעלבסטמערדער אפגעפיהרט און שפו-מאל. קומענדיג און שפומאל, וואו עס איז געלעגען זיין קרבן, זיין גוסס'ער ברו-דער, האט דער זעלבסטמערדער ער-קלערט, אז ער בערויערט, וואס ער האט זיין ברודער נישט דער'הרג'עט אויף טויט. ביידע ברודער געפונען זיך און א האפנונגסלאזען צושטאנד.

די פאמיליע באמשקא איז גוט בע-קאנט דער וואר'שאווער יודישער עפענט-לוכקייט, ווייל, ווי בעוואוסט, איז ערשט נישט לאנג פארגעקומען דער פראצעס געגען דוד באמשקא'ן, וועלכער האט ערמארדעט זיין שוגתף גרינבוים.

די סכסוכים צווישען די ברודער באמ-שקא צוהען זיך שוין זיט דרי יאהר. זיט זייער פאטער איז געשטארבען, און זיי רייסען זיך ארום מכח דער ירושה.

דער מערדער און זעלבסטמערדער יעקב באמשקא האט געדינט א צייט און דער דעפענסיווע.

קאראקטערוסטיש און דאס, וואס דער מערדער דוד באמשקא איז צוגעקומען צום האטעל, וואו דער מארד איז פאר-געקומען און דער המון איז אוהם בע-פאלען שרייענדיג: מערדער: מערדער!

א גייסטיג-קראנקער בחור איז געווען

רייסט זיך אריין אין מיטען דער נאכט אין רבינ'ס בית-מדרש

מיט א חלה אין האנד, וועלענדיג שעכטען 8 בחורים.

איינינע בחורים זענען צוקאליעטשעט געווארען.

ווארשא (טעלעפאנוש) צווישען 4 יאהר אין אין דער משוגע געווארען א יונגער בחור משה לייב האמבורג, דער נעשר שוחט'ס זוהן, א אנגעזעהענער בית-מדרש-בחור, א בעל-מנגן פון רבינס בית-המדרש, וועלכער האט געשמט פאר א זעהר גוט יונגעל.

נישט קוקענדיג אויף אלע מעדיצינע-שע מיטלען, אין דער בחור קראנק גע-ווען העכער 3 יאהר, נאר ערשט מיט אנ'ערך א יאהר צוריק אין ער געווארען נעזונד.

אלס נארמאלער מענש אין ער צוריק נעזעסען אין געלערנט אין בית-מדרש, נעשטאנדען זיך צום רבינ'ס טיש, געהאל-פען זינגען און בכלל זיך אויפגעפיהרט, ווי אמאל פאר זיין קראנקהייט. אלע זע-גען זיכער געווען, אז דער בחור אין שוין פולשטענדיג נארמאל.

אבער דעם פערגאנגענעם דאנערשטאג האט זיך דער בחור פלוצלונג געגעדערט אין ער האט שיער נישט געבראכט צו א שרעקליכער שחיטה צווישען די גערער בית-מדרש-בחורים.

פארגעקומען אין עס דאנערשטאג בי-נאכט. די בחורים זייגען לויט דעם מנהג געזעסען א גאנצע נאכט אין בית-מדרש אין געלערנט. עס איז שוין געווען ווייט נאך האלבע נאכט, ווען דאס רוב בחורים האבען שוין געהאט איינגעדרומעלט אי-בער די גמרות; האט זיך פלוצלונג בע-ווזען דעם שוחט'ס זוהן מיט א בלאנ-קען חלה אין האנד, אין וואר'פגעדרונג וויל דע בלוקען אויף די איינגעדרומעלטע בחורים, האט ער א געשריי געטון:

„8 מאן וועל איך קוילען, זיי זע-גען בי מיר פארהאן אין צעטעל!"

דאס זאגענדיג איז ער ווילד צוגע-שפרונגען צו איינעם פון די לערנער'ס, וועלענדיג אוהם קוילענען...

דער קרבן, וועלכען האמבורג האט זיך אויסגעקלובען, איז געווען דעם גערער רבינס א קרוב, לוב קאמינער, וועלכער איז געהאט איינגעשלאפען איבער דער גמרא.

צום גלוק האט דער חלה געטראפען דעם בעפאלענעם אין האנד ארויס, נאר על פי נס איז ער ניצול געווארען פון א שרעקליכען אומגלוק און אפשר נאר פון טויט.

צווישען די בחורים איז יונגעלעט איז געווארען א שרעקליכע בהלה. מען האט זיך געווארפען אויף דעם אנפאלער, דערביי זענען איינינע בחורים צוקאליעט שעט געווארען.

אפטענדיג דאס דאזיגע בלוטיגע קעל ארבייט איז דער צעווילדעוועטער האמבורג אנמלאפען אהיים אין ארויף אויפ'ן בוידעם, וואו ער איז אפגעשלא-פען בין אין דער פרוה. שפעטער איז ער אויעק אין בוי-אויצטונגע גייע, וועלכע דיגען אויצ אין לארז. דאגעגען „אוניאו" מיט פיער רעזערוו-שפילער, וואס עס איז אויך געווען די סבה פון אויגאנג גרויסער מפלה אויש (4:0) 6:0. טויערן פאר ו.ק.ס. האבען גע-שאסען וואנגאווסקי 3, פרושינגאנסקי, לומשאק און קלומטשאק צו 1 טויער. פובלוקום זעהר וועניג.

קאטאוויץ (טעלעפאנוש) דעם ערשטען טאג חגא האט דער הויגער „אמאטארען ספארט-קלוב" געשפילט א פרינגדשאפטס-מעטש מיט דער וויינער פוסבאל מאנשאפט „הערטא", צו וועל-כער זי האט אויך דעם מעטש פער-לוירן.

א יאר נאך דער מארד אין דרום-אמעריקא

הונדערטער פערוואונדעטע.—40 הייזער אומגעפאלען.

א שרעקליכער שטורם איז טערקיי און אויפ'ן שווארצען ים. — שיפען שיקען פערצווייפעלטע הילפס-רופען.

12 מענשען פערפרוירען געווארען אין רוסלאנד

ווער האט נעכטען געוואונען די פרעמיעס

פון דער 4-טער פרעמירטער אינווסטיציע-הלואה.?

געשטארבען אמעריקאנער אמבא-סאדאר אין פאריז

30 ארבייטער אומגעקומען בעת אנ'-אויפרייס אין די בעלגישע קוילן-גרובן

פוליטיש-לאטווישע באהן-כאנוועניץ אריין אין קראפט

25 יאהר פראנצויזיש-ענגלישע פריינדשאפט.

רוסישע סוחרים איז אויבערשלעזיען

געזאלט מאכען גרויסע קניות און אויסגעלאזט האט זיך א פוידעם

א „דעזערטיר" איז א קליידעל

סענסאציע. שמד-געשיכטע אין וואלקאוויסק.

פון דער ספארט-וועלט

דער מאנטאג'דיגער מייסטערשאפטס-מעטש

פון „ב" מלאס אין לאדז

„ו. ק. ס."—„אוניאו" (0:4) 0:6

0:4 (2:0)

שטיצט די פסח-אכציע פון תומכי אורחים

לאָדזער טאָגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעמט־אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונד.
נישט באַשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57. אַדמיניסטראַציע 47.

דאָרט, וואו ס'הערשט די דיקטאַטור...

ווי זעהן אויס די לעגדער, וואו די קאָנסטיטוציאָנעלע דעמאָקראַטישע אָרדנונג איז פערבליבן געוואָרען מיט דיקטאַטור? אָט די פראַגע דופט אַרויס אַ לעבהאַפטע פאַראינטערעסירונג און אַלע פריינען פון דער צווילינגערשער געזעלשאַפט.

האָט זיך די דיקטאַטאָרישע הערשאַפט אַרויסגעוועזן פאַר פעהנער, בעסער און גוצלוכער, ווי די דעמאָקראַטישע, אָדער פערקעהרט? ווי פיהלען זיך די ברייטע פאָלקס־מאַסען בײַ אַ דיקטאַטאָרישער אָרדנונג? און דאָס פאָלק צופרידען אָדער נישט.

אויף די אַלע פראַגעס געפינען מיר אויסשעפענדע ענטפערן און דער צייטונגס־כראָניק פון דער לעצטער צייט.

סמוי גלעך געוואַגט ווערען, אַז די ענטפערן זענען אַבסאָלוט נישט גונסטיג פאַר דעם רעזשים פון דיקטאַטור. די פאַקטען פון דער לעצטער צייט בעווייזען בולט, אַז יעדע דיקטאַטור אַלץ אַנדס צו פון רעכטס, צו פון לינקס — איז שעדלעך פאַר די אונטערשטען פון אַלק און ווערט אָפטער אויפגעוואָרפען דורכ'ן געזונטען פאָלק־אונטערגאַנג.

דער בליה־פעריאָד פון דער דיקטאַטור געהט פאָרויבער, די מאַסען נוקלערען זיך אויס און האָבען חרטה אויף ווער פרוהערער לעבנסזייטיגער און גרונגשעצענדער בעצוהונג צו דער דעמאָקראַטישער אָרדנונג. אַנשטאָט אַ קרוים פון דעמאָקראַטיע, וועגען וועלכען כ'האָבען ערשט צורוק מיט עפּלעכע יאָהר אַזוי וואוילגעגערוש געטרומטערט די חכידים פון דיקטאַטור, קאָנסטאַטירען מיר אַ שאַרפען קרוים און אַרטעריוען אַפילו באַנקראָט פון דער דיקטאַטור.

נעמט זיך בײַשפּיל שפּאַניען מיט אַנהר דיקטאַטאָר — נעגערעל פרימאָ דע ריווערא. כ'געהען נישט אַוועק קיין 2—3 חדשים, די צייטונגען זאָלען נישט פערערענטלעכען אַ אויפשטאַנד אין דער אַלטער יענער פראָווינץ, אָדער גאָר צווישען די העלדרע מילומער לייט. די לעצטע צייט האָט די אויפשטאַנדס־בעוועגונג אָנגענומען בעזונדערס שאַרפע פאָרמען אין דער אַרמעע, און כ'אין דעם שפּאַנישען דיקטאַטאָר אָנגעקומען נישט לאַנג זי אינטערעסירונען. אויבן ענטוויקעלט אַן אַנדער אַלץ אַנדס ער אין רעגומעגט נאָכ'ן אַנדערן אין כמעט אַלע טאָג לייענען מיר ווייטער נייע קרונס־געריכטען און ברומאַלע עקזעקוציעס פון אָפּוצירונען.

מיט דראַקאָנישע מאַסנאַמען פריבט זיך פרימאָ דע ריווערא אַנהאַלטען די מאַכט און זיינע הענד, אָדער זיינע פּאַציעס ווערען אַלץ שוואַכער און שוואַכער, — און כ'אין שוין נישט ווייט דער טאָג פון זיין עגדגולטיגער מפּלה.

און וואָס הערט זיך עפּעס אין לאַנד פון פאַשיזם? דאָרט, וואו ס'הערשט שוין זינען יאָהר דער „נעגיאַלער" דיקטאַטור מוסאָלינו? הגם אויסערלעך און אַלעס און אָרדנונג, שטיל און רוהיג, זענען די געשעפטען פון דער פאַשיסטישער דיקטאַטור דאָך נישט בעזונדערס גלעטנעטער. מוסאָלינו'ס אומבעשטרייטבאַרע פערלירט זיין כח אויבער די פאָלקס־מאַסען דער „אָפּגעלעבטער" און מיט שטיין פערוואָרפענער פאַרלאַמענטאַרישן האָט זיך אַרויסגעוויזען פאַר לעבענספעהיגער, געזונטער און נוצלוכער פאַר'ן וואוילזיין פון פעלקער און לענדער, ווי דער יונגער, ברויזענדער רעזשים פון דיקטאַטור.

דער „קרוזיס פון דער דעמאָקראַטיע" איז נישט מעהר, ווי אַ פּראָדוקט פון דער פאַנטאַזיע פון דער רעאַקציע פון אַלע שאַטירונגען. די דאָמאָקראַטישע און פאַרלאַמענטאַרישע אָרדנונג און די אינצוגע, וואָס קען ברענגען דעם מאַקסימום וואוילשטאַנד דעם פאָלק.

דער רעזשים פון דעמאָקראַטיזם און די פראַגרעסיווע אָרדנונג, וואָס דאַרף אונטערשטיצט ווערען און יונגע לענדער, וואו זי עקזיסטירט און צו וועלכער מען מוז שטרעבען דאָרט,— וואו ס'הערשט די דיקטאַטור.

פ. קאַוואַצער.

אויב איך ווילט נישט זיין בלינד?!

אין אייערע אַלגעמיינע אינטערעסען און קוקען אויף אַלעס מיט אַפּענע אויגען טאָ גייט נישט וואו אַנדערש זיך אינפאָרמירען, נאָר ערשט זיך וועגדען צו דער הויפּט

Biuro „POSTEP"
Konstantynowska 10,
tel. 68-14,

וואָס פערמיטעלט פאַכמעניש עקזיסטענץ־געשעפטען, בעטיליגונגען, אויסגלייכונגען לאָקאַלען, וואוינונגען, הייזער, פּלעצער, היפּאָטעקען, וועקסלען, געלד־קרעדיט אין גאַנצען לאַנד,

ווייל דאָס ביורא ווייסט און קוקט מיט אַפענע אויגען אויף אַלעס

און אַלערליי פרייוויליגע אַביזאַקטען ווי צו דינגען, קויפען און פערקויפען,

אויסער דעם פיהרן מיר אָן אַפּטייליונג פון עצות און בישעס־שרייבן פאַרמעניש

א. ה. ג. עוּרך דין.

„די זאַמען פון מלחמה"

איינדרוקען פון זאַגרעב / פון — דר. א. קאַראַליניק

עס איז מיר באַלד געוואָרען לאַנגווייליג אין בעלגראַד, נאָך אַ טאָג־צוויי אַלצדינג געזעהען, וואָס עס האָט זיך געלאָזט; געטרעפט מיט די, וואָס האָבען נישט צו שטאַרק מורא געהאַט „קאָמפּרימיטירט" צו ווערען. און עס איז זעהר באַלד נישט געווען וואָס צו זעהן און וואָס צו הערען.

עס האָט מיך אַ ציה געטון ווייטער. עס האָט זיך מיר געוואָלט ווייטער אַ קוק טון — כאַטש אויף אַ טאָג — אויף דער שטאָט זאַגרעב, דער „יוגאָסלאַווישער אַטען", ווי מען פלעגט זי אַמאָל רופען. פאַר מיר פערזענלעך — אַ שטאָט פון ערינערונגען. פון יוגענטליכען אַבענטויער. איך דערמאָן זיך, ווי איך האָב אַמאָל — עס זענען אין דעם שוין דאָ אַ יאָהר אַכצעהן אָדער מעהר — בעקומען אַ בריף — איך האָב דעמאָלסט געלעבט אין ווין און געווען אַ „פרייער שריפטשטעלער" — פון מיינעם אַ בעקאַנטען, דעם אַרויסגעבער פון דעם „אַגראַמער טאַגבלאַט", דער דייטשער צייטונג אין זאַגרעב — אַ בריף מיט אַ בקשה צו קומען אויף אַ פּאָר מאָנאַטען קיין זאַגרעב און העלפען אַוועקשטעלען די צייטונג אויף די פיס.

עס איז געווען אַזאַ מערקווירדיגער, אַזאַ אַבענטויערישער פאָרשלאָג, אַז איך האָב איהם אָנגענומען. די נאָהנטקייט צו איטאַליען, די דרומ'דיגע, פאַרביגע אַטמאָספערע, מיין טיפער אינטערעס צו דער עסטרייכישער פּאָליטיק, די האַלבבאַלקאַנישע אַטמאָספערע — דאָס אַלץ האָט מיך גערייצט און געלאָקט.

און איך בין געווען אין זאַגרעב אַ חדשים אַכט. פערוויקעלט זיך אין דעם פּלאָנטער פון דעל יוגאָסלאַווישער פּאָליטיק, אַריינגעלעבט זיך אַ ביסעל אין דעם קאָלאָריטפולען לעבען פון קראָאַציען — סלאָוויש, דייטש, אונגאַריש, מיט אַרטיגעפלאָכטענע איטאַליענישע מאָטיוון.

טעפּפּאַן ראַדיטש און זיין ברודער, דר. אַנטע ראַדיטש, האָבען דעמאָלס נאָר וואָס געגרינדעט זייער „פּויערים־פּאַרטיי". געבויט זייער „דאָם" — דאָס הויז, וואָס איז געווען דער גיסטיגער און פּאָליטישער צענטער פון דעם גאַנצען קראָאַטישען פּויערענטום.

דר. יאָסיף פראַנק, דער אונגאַרישער יוד, וואָס איז געווען דער גרינדער און פיהרער פון דער קאָנסערוואַטיווער פּאַרטיי אין קראָאַציען, דער „פראַנקאָוואַטשקע פּטראַנקע", האָט נאָך דעמאָלס געלעבט. אָבער דעם גרונט־נאָן האָבען געגעבען די פּראָגרעסיווען, די ליבעראַלען, מיט זייער פיהרער, דעם זעהר פריינעם, געבילדעטען, דורך און דורך אייראָפּעאישען ד"ר איוואַן לאַרקאָוויטש, אין דער בעסטער קראָאַטישער צייטונג, דער „אָבזאָר", מיט דעם האַלב־דייטשען רעדאַקטאָר רעזשמאַן.

דער סערבישער פּאָליטיקער, פּווועטאָזאַר פריבישעוויטש, מיט אַ פּנים, ווי מעפיסטאָפעלעס, האָט געשפּינען פעדים פון זאַגרעב אַריבער קיין בעלגראַד, נעגרייט אַ גרוב פאַר עסטרייך־אונגאַרן.

אינטריגען, ליידענשאַפטען, דיסקוסיעס פּאָליטישער טעאַטער, אָפט פּאָליטישע קאָמעדיע, אָדער אַ דראַמאַטישע פּרעלודיע צו דעם טראַגישען פינאַל, דעם שאָס פון דעם סטודענט פרינציפּ אין סאַראַיעוואָ — דעם שאָס, וואָס האָט איבערגעקעהרט די געשיכטע פון אייראָפּאַ.

מיר האָבען שוין אַלע געוואוסט, אין אונזערע לאַנגע דיסקוסיעס און פּאָלעמיקעס, אין די קלובען, אין דער „מלאַטשטשקע קאַוואַנע" (דעם קאַפע „וועניעציען"), וואו די זשורנאַליסטען און פּאָליטיקער פלעגען זיך צוזופקומען, אַז אין דעם דאָזיגען ווינקעל פון אייראָפּאַ וועט זיך פריהער אָדער שפּעטער אויפהויבען דער היסטאָרישער פאַרהאַנג איבער אייראָפּאַ. מיד האָבען בלויז, קיינער פון אונז, נישט געוואוסט, אַז עס וועט קומען אַזוי גיך — אין אַז דוקא זאַגרעב וועט ליידען מעהר פון אַלע פון דעם „סלאַוויישען זיג".

• • •

און אַט געה איך ווידער אַרום איבער די גאַסען פון זאַגרעב, נאָך אַזוי פיל יאָהרען. וועניג זיך געביטען. נאָך אַלץ די אייראָפּעאישסטע, די ציוויליזירטסטע שטאָט פון גאַנץ יוגאָסלאַוויען מיט דעם חותם פון אַנ'אַלטער, לאַטיינישער קולטור.

אָבער דער אייגפלוס פון סערביען לאָזט זיך פיהלען. די שטאָט איז אָפּגעלאָזטער, וועניגער עלעגאַנט זי האָט זיך צוגעפּאַסט צו די נייע בעל־הבתים, צו יאָווא דעם פּאַסטוך אין שטאָט איז אומעטיג. גראָד דעם טאָג האָט די סערבישע רעגירונג דורכגעפיהרט איהר „אוקאַז" צו ליקווידירען אַלע „פּאָליטישע, רעליגיעזע און נאַציאָנאַלע פּאַרטייען". סערבישע קאָמיסאַרען אין בעגלייטונג פון סאָלדאַטען זענען אַרומגעגאַנגען איבער די גאַסען, פון פּאַרטיי־קלוב צו פּאַרטיי־קלוב, אין האָבן קאָנפיסקירט די אַרכיוון, די פּאַפּירען, אַרויפגעלייגט אַ שלאָס אויף די הויפּט־קוואַרטירען — אַרויפגעלעגט אַ שלאָס אויף צייטונגען און אויף ליפּען.

שטיל, קיינער ריהרט זיך נישט, קיינער פּראָטעסטירט נישט. קיינער וואָגט נישט אַרויסצוזאָגען אַ וואָרט. די ראַדיקאַלסטע צייטונג, דער „אָבזאָר", קאָמענטירט אין אַ פּאָר ווערטער די פּאַסירונג. מען פיהלט דעם כעס, מען זעהט ממש די פויסט אין דער קעשענע. אָבער די קעשענע איז אויך שוין פערנייט.

אַ סך פון די אַמאָליגע פיינע קראָאַטישע פּרינט זענען שוין טויט. דר. לאַרקאָוויטש איז געשטאָרבען. דעזשמאַן אויך. דער אַלטער פראַנק, דער פיהרער פון די ליבעראַלען, דר. הינק אָוויטש — אויך אַ יוד — זיי זענען אויך שוין נישטאָ. סטעפּאַן ראַדיטש און זיין ברודער, אַנטע — טויט. געבליבען זענען די פּאָליטיקער פון צווייטער קאַטעגאָריע. און די, וואָס זענען געבליבען, ציטערען, ווי אַ פיש אין וואַסער, האָבען מורא פאַר זייער אייגענעם שאָטען. זיי מיידען אויס פּאָליטישע שמועסען. „לאַמיר רעדען וועגען ליטעראַטור, וועגען פּאָעזיע, וועגען דעם קראָאַטישען טעאַטער, אָדער וועגען דער טענצערין ערזשענטיינאַ" — בעט זיך בײַ מיר אַ בעקאַנטער קראָאַטישער פּובליציסט, וועגען אַלצדינג אין דער וועלט אַ חוץ פּאָליטיק.

אָבער מיך אינטערעסירט זעהר ווייניג דער קראָאַטישער טעאַטער. ער האָט מיך נישט אינטערעסירט אפילו דעמאָלט, ווען עס האָט נאָך געלעבט דער גרעסטער יוגאָסלאַווישער אַרטיסט פּיאָן, און בפרט נאָך היינט, ווען זיי זענען אפילו אויף דעם געביט אין דער ירידה. איך וויל דוקא רעדען פון פּאָליטיק.

און אַט זיצען מיר — אין אַ קאַפע — געבען דעם פּאַרק מאַקסימיר, אַ שטילער ווינקעל פון זאַגרעב, און רעדען, ריכטיגער - שישקען זיך וועגען דעם מערק־ווירדיגען גורל פון קראָאַציען.

„וואָס קריגט איהר זיך מיט די סערבען?" — פרעג איך בײַ מיין פריינט. ער בויגט זיך אריבער צו מיר: „איהר קומט נאָר וואָס פון בעלגראַד, און פרעגט נאָך? האָט איהר דען נישט אַליין געזעהן דעם חלוק צווישען אונז און זיי? איך זאָג איהר, דער אַלטער פוקס, יאָסיפ פראַנק, איז געווען גערעכט. עס איז געווען קאָמיש, ווען ער האָט מיט זיין דייטש אונגאַרישען אַקצענט געזאָגט: „מ'ר קראָאַטען", אָבער אין תוך האָט ער געוואוסט, וואָס ער רעדט. מיר זענען אייראָפּעער; מיר זענען, נישט קוקענדיג אויף דער סלאַווישער פאַרן, נעהנטער צו די דייטשען, צו וויען, ווי צו די סערבען און צו בעלגראַד, זיי — די סערבען — איהר ווייסט דאָך, ווי מיר רופען זיי דאָ: „וולאַסי", ציגייַנער — און איך פרעג אייך אַליין: זעהט נישט אויס פריביטשעוויטש און זיינע סערבישע ברידער אין בעלגראַד, פּראָטיטש און מאַרינקאָוויטש, אַז מאַרינקאָוויטש איז אַ ס'מן פון אַ קוילטורעלען פּראָטעסטאַנט? אַז פּראָטיטש איז פּאַפּאַ אַ ס'מן פון אַ ציגייַנער? פראַנק איז געווען דער קאָנסערוואַטיוו. סטער פּאָליטיקער פון קראָאַציע. אָבער מען האָט איהם סערשריגען, מען האָט איהם גע'רודפ'ט. דער אייגענער סטעפּאַן ראַדיטש, וואָס האָט מיט יאָהרען שפּעטער ערקלערט, אַז „מען מוז איינלירען סערביען, פונקט אַזוי ווי אַלע רומענען", האָט פריהער אויך גע'חלומ'ט פון „פאַנסלאַוויזם" און פון סערביש־קראָאַטישער אייניקייט.

„וואָס פעראַייניגט אונז אייגענטליך, די שפּראַך? אָבער נאָר אַרנאַלד טאָינבי דער בעוואוסטער ענגלישער סאָציאַל־רעפאָרמאַטאָר, האָט אָנגעוויזען דערויף, אַז מען טאָר נישט אַריבערטראָגען די שפּראַכען־פראַגע פון מערב־אייראָפּע קיין מזרח־אייראָפּאַ. אין מערב־אייראָפּאַ איז שפּראַך אַ ס'מן פון אַ קולטורעלען פערוואַקסענען זין, אין מזרח־אייראָפּאַ איז דאָס אָפט נישט מעהר ווי אַ היסטאָרישער צופאַל. און מיר דאָ זענען אויך מזרח־אייראָפּעער.

„די געשיכטע פון די לעצטע צעהן יאָהר האָט אַרויסגעוויזען, אַז די גאַנצע אירעע פון גרויס סערביען איז געווען אַ פאַלשע און אַז די גאַנצע פאַר'מלחמה אַריינטאַציע איז געווען אַ פערפעהלטע. דער אייניציגער וועג איז געווען — האָט בעדאַרפט זיין — דער טריאַליזם, אָדער אַ פעדעראַציע פון אַלע פעלקער, וואָס האָבען פריהער בעלאַנגט צו האַבסבורג. אָבער די סערבען האָבען אַזוי אַנגעשלאָגען די טירען פון די „גרויסע פיר" פון די וועלט־גורל בעשטימטער אין פאַריז און לאָנדאָן, בײַ זיי האָבען בעקומען, וואָס זיי האָבען געוואָלט—די הערשאַפט איבער אַלע יוגאָסלאַוויש פעלקער. אָבער עס וועט צו גאָרנישט פיהרען. זיי האָבען אייגענטליך אַ דיקטאַטור, זיי האָבען צוגעלאָזט און פערבאָטען די פּאָליטישע פּאַרטייען. דאָס איז דאָך אַ קינדישע פּאָליטיק אַ סך האָט עס געהאָלפען דעם צאַר, ווען ער האָט פערבאָטען די פּאַרטייען? און דער „קראַל" פון בעלגראַד האָט פּאַרט ווייניגער מאַכט, ווי דער צאַר פון פעטערבורג האָט געהאַט.

„האָט איהר אַמאָל געלייענט דעם בוך פון דעם ענגלענדער ראָבערט בערקהיל, „טהי סידס אָוו וואַר", די זאַמען פון מלחמה — אַ פּאָליטישע שטודיע וועגען די יורשים פון עסטרייך־אונגאַרן? דאָס בוך איז ערשינען מיט זעקס יאָהר צוריק, אָבער זיינע געדאַנקען און אַנאַליזען זענען הייניט פונקט אַזוי ריכטיג און פריש, ווי דעמאָלט. ער ווייזט אָן, אַז דער שידוך צווישען סערביען און קראָאַציע קען זיך נישט האַלטען; אַז עס וועט מוזען פריהער אָדער שפּעטער קומען צו אַ נייער מלחמה. און ער שלאָגט פאַר אַ ראַדיקאַלען מיטעל: די רעוויזיע פון די שלום־טראַקטאַטען, די שאַפונג פון אַ נייער „קראָאַטישער ליניע". ער רעדט פון אַנדערע שטאַטען אויך — פון אונגאַרן, רומעניען, טשעכאָסלאָוואַקיען, א. אַז. וו.; אָבער אונז אינטערעסירט דאָ דערווייל די קראָאַטישע. און זיין פאָרשלאָג איז: אָפּצורייסען קראָאַציע פון סערביען און שאַפען אַ קראָאַטישען שטאַט, אין וועלכען עס זאָלען אַריינגעהען די היסטאָרישע קראָאַציע, ד. ה. הערצעגאָווינאַ, באָסניאַ, דאַלמאַציע, און זאָל אויך אַריינגעמען די סלאָוועניען. אַ נאַטירליכער, אַנ'אָרגאַנישער בונד, און דער עיקר: אַנ'אייראָפּעאישער. זאָלען זיך די סערבען לעבען פאַר זיך, און מיר פאַר זיך.

„דאָס פאָדערן די קראָאַטען, און דערפאַר זענען די סערבען אַזוי אויפגעבראַכט. זיי זענען גרייט מקריב צו זיין זייער אייגענע פרייהייט, זייער קאָנסטיטוציע, אָבי צו דערשטיקען די קראָאַטישע פרייהייט־בעוועגונג. אָבער עס וועט נישט העלפען. די קראָאַטען זענען עקשנים".

אין דעם קאַפע איז פּלוצלינג אַריינגעגאַנגען עפּיס אַ מענש מיט אַ האַרטען קאַפּעלוש. מיין פריינט האָט זיך גיך פערשטעלט דאָס פּנים מיט אַ צייטונג. דער קאַפּעלוש האָט אויף מיר אַ קוק געטון מיט אַ פּאָר שטעכעדיגע אויגען. עס איז געוואָרען זעהר אומגעמיטליך, און איך האָב באמת קיין פּעריבעל

(ענדע זעה זייט 6)

דא און נישטא

(פעליעטאָן) — פון — פאַמפאַדור

פרעג איך זיך אין גראַמען: האָט עמיצער דאָ גישט געזעהן דעם פריהלינג.

דעם פריהלינג מיט'ן גרינעם נאָז?

האָט עמיצער דאָ נישט בעגעגענט דעם ווינטעל, מיט דעם אמת'דיגען פריהלינג'דיגען בלאָז?

קריג איך אַנ'ענטפער אין געאַיילטע פראַגע:

„דער רוח ווייט איהם".

פרעג איך ווידער אין גראַמען:

איז הייסט עס, האָבען מיר גאָר דאָ קיין פריהלינג.

נישטאָ און נישטאָ און פּטור!

וואו זענען די פריהלינג־פּאָעטען.

וואו איז דער פערליבטער קאַטער?

קריג איך ווידער אַנ'ענטפער אין האַסטיגער פראַגע:

פאַניע, קאַכאַני, דרעהט נישט קיין ספּאַדיק!"

לאָז איך אָפּ די גראַמען און צערעד זיך ווי אַ מענש.

„הייסט עס, איז עס טאַקע גאָר נישטאָ קיין פריהלינג?

גאָר נישטאָ, קען מען אָבער נישט זאָגען.

עס איז יאָ אַפּעס דאָ...

מען קען זאָגען: דאָ־און־נישטאָ צוזאַמען!..

דער עיקר איז ס'איז איהם שווער צו כאַפּען. מען דאַרף האָבען אַ סך ליידיגע צייט צו צוטשאַטעווען זיין קומען און געהן...:

וויל ער אַליין, דער פריהלינג הייסט עס, איז אין הוילע כאַפּעניש.

ער אייַלט זיך קומען און אייַלט זיך אַוועקגעהן. ער איז פּונקט ווי אַ לאָדזער, וואָס דאַרף אַריבערגעהן אַ גאַס.

ער געהט נישט, נור ער כאַפּט זיך אַריבער ווי אַ ککנה.

אָט דאַכט זיך, מיינסטו, אַז דו זעהסט דעם פריהלינג.

ווילסטו איהם בעגריסען, ווערים, מיט גרויס ליבשאַפט, אַזאַ טייערער גאַסט!

אָבער מיט אַמאָל כאַפּט אַ קוק — אויסגערוגען! דער בחור איז נישטאָ.

געווען אַ זון — אָבער איצט פאַלט אַ שניי.

און אין אַלץ איז שולדיג דער ווינטער.

דער ווינטער בײַ אונז איז פּונקט ווי אונזער פאַמיליען־לעבען:

אַ שערונג פון קאַלט צו הייס, פון הופּה צו גט. דאָ האָבען מיר אין אַזאַ שאָג אַלץ, וואָס אַ מענש קען וועלען פון אַ וועטער.

ווינטער און זומער,
פריהלינג און הערבסט,
זון און שניי,
רעגען און ווינטען.

בײַ אונז איז נישט אַזאַך זאָגען אויס! אויס ווינטער! אויס קעלט!

ווייל אָט איז הייסט אין דער פרית געווען זיכער „אויס מיט'ן ווינטער" — און פאַרגאַכט איז געוואָרען ווינטער צו ריק.

אונזער וועטער איז ווי יענער קעלנער: איהר קענט שטענדיג אויפקלייבען, וואָס איהר ווילט.

אָבער אין אמת'ן איז עס אַזאַ געריכט אונטער אַ סך נעמען.

דער אַזאַ געריכט, וואָס לאָדז, למשל, סערווירט אונז שטענדיג איז: גריפּע...

און אַז מען וויל זאָגען: האָבען מיר דאָ נישט קיין פיר סעזאָנען פון יאָהר. נור אַזאַ גרויסען סעזאָן, וואָס הייסט: כאַאָס.

יאָ, יאָ, דעם קלימאַט בײַ אונז פּלעגט אַ רעזשיסאָר פונקט ווי דער יודישער פיהנע.

יעדער טאָג איז אַ פּלוצלים'דיגע אויספיהרונג, אָהן פאַרבערייטונגען, אָהן פראָבעס...

דער וועטער פאַלט דאָ אַרייַן אין זיין ראַליע, פונקט ווי אַ יודישער „סטאַר" אין זיינער אַ ראַליע...

דאָס וועטער, ווי דער „סטאַר", נעמט דעם עולם „אויף זיכער"...

אַיי, ווי עס בעגנקט זיך נאָך אַנ'אַמת'ן פריהלינג, און דערהויפּט נאָך דעם ערב פריהלינג!

נאָך די בשורות־ברענגער, אַז דער פריהלינג קומט, נאָך די סמנים פון פריהלינג:

נאָך דער ווייכקייט אין דער נאַטור, נאָך די זומער'דיגע טייכלעך אויף דער, נאָך די ווייסע בליטען, אין דער לופטען...

הייסט ווייסט מען שוין בכלל נישט פון קיין ערב.

דאָס וועטער איז דאָ פונקט ווי אַ מערעל מיט אַ בחור אויף אַ מאַסקעראַל: ערשט בעקענט זיך, אין פ'רעדט שוין פון חתונה...

אונזער קלימאַט, זאָל ער מיר ענטשולדיגען, איז ווי די לאַגע אין מעקסיקאָ.

אייביגער בירגער־קריג.

און ווער קאָן זיך דערגרויזעווען, דעם פאַרוואָס?

אָדער בעסער געזאָגט: עס איז אַ מחלוקות צווישען געזעראַלען.

דאָ פערכאַפּט דער גענעראַל ווינטער די מאַכט, דאָ געגעראַל זומער, און אַט גיט זיך אייגער אונטער דעם צווישטען...

אָבער אַהן קאַמף.

הכלל, ס'איז דאָ פריהלינג און ס'איז נישט קיין פריהלינג בײַ אונז. ס'איז ווי איינער וויל...

אויב איך ווילט נישט זיין בלינד?!

אין אייערע אַלגעמיינע אינטערעסען און קוקען אויף אַלעס מיט אַפענע אויגען טאָ גייט נישט וואו אַנדערש זיך אינפאָרמירען, נאָר ערשט זיך וועגדען צו דער הויפּט

Biuro „POSTEP"
Konstantynowska 10,
tel. 68-14,

וואָס פערמיטעלט פאַכמעניש עקזיסטענץ־געשעפטען, בעטיליגונגען, אויסגלייכונגען לאָקאַלען, וואוינונגען, הייזער, פּלעצער, היפּאָטעקען, וועקסלען, געלד־קרעדיט אין גאַנצען לאַנד,

ווייל דאָס ביורא ווייסט און קוקט מיט אַפענע אויגען אויף אַלעס

און אַלערליי פרייוויליגע אַביזאַקטען ווי צו דינגען, קויפען און פערקויפען,

אויסער דעם פיהרן מיר אָן אַפּטייליונג פון עצות און בישעס־שרייבן פאַרמעניש

א. ה. ג. עוּרך דין.

לאדזער כראניק.

וועטערינ.-אונטערזוכונג פון פערד

(מ) פון 15. אפריל ביז'ן 15. מאי וועט דורכגעפיהרט ווערען א וועטערינאר-אונטערזוכונג פון פערד, בי וועלכע עס וועט געגומען ווערען בלוט אויף אנא-ליזע, צי זיי זענען נישט אנגעשטעקט מיט א ספעציפישער פערד-קרענק.

ליקווידירט דער שטרייק אין וועגנערס פאבריק

(פ) אין וועגנערס פאבריק אויף קא-פצרניק גאס 3/5 איז א לאנגע צייט אנ-געגאנגען א שטרייק צוליב דעם וואס די פירמע האט געוואלט רייסען די לוינען אויף 50 פראצ. די טעג איז ענדליך גע-קומען צו א פערשטענדיגונג און דער שטרייק איז ליקווידירט געווארען.

דער שווידערליכער מארד
אויף קאנסטאנטינער 75

דער שכור'ער מאן, וואס האט ערמארדעט זיין פרוי און קינד איז זיך מודה אין זיין טאט

(§) אין הויז אויף קאנסטאנטינער 75 האט זיך אהערנגעלטען אוועגד אפ-געשפולט א גרולענדע טראגעדיע. אין זעלבען הויז וואוינט אין א קעלער-שטובעל די פאמיליע גראמשוק. גראמ-משוק איז א לידענשאפטלוכער שכור און אויף דעם באדען פלעגען שטענדיג אויספרעלען צווישען מאן און ווייב סכסוכים און קרינגערטען. אהערגעלטען און אוועגד האבען די שכנים דערהערט פון גראמשוק'ס שטוב שרעקלוכע קולות אבער זיי האבען דערויף נישט געלעגט קיין אכט, ווייל מיט דעם שכור האט קיין נער קיין מגע ומשא נישט געוואלט האבען. ערשט אז די קולות האבען זיך איינגעשטילט, און אנגע פון די שכנים מיט ארויסגעלאפען און קארודאר און דא האט זיך פאר אהרע אויגען פאר-געשטעלט א שוידערהאפט בילד: און א מייך בלוט מיט א צעשטעמערטען קאפ און געלעגען אויף דער פארלאנג גראמ-משוק'ס פרוי. עס איז ענטשטאנען א טומעל. די אבערוגע שכנים זענען זיך צונויפגעלאפען און מען האט באלד גע-מאלדען פאלוצי. אז פאלוצי און ארטען און מערדער'ס שטוב האט זי אוהם גע-טראפען טאנצען און זינגען זינגדיג מיט-שכור. און א ווינקעל אויף דער פארלאנג און געלעגן גראמשוק'ס האלב-יארהיג קינד מיט א צעהאקט קעפעל און אויך די פיסלעך זענען בי אוהם געווען צעשנומען.

דער שכור האט זיך בשום אופן נישט געלאזט ארעסטירען און מיט גרויס מיה און געלונגען אוהם אפצופירען און קאמיסאריאט. דער אנגעקומענער פאגא-טאוויע-דאקטאר האט פעסטגעשטעלט דעם טויט פון דער אומגלוקלוכער פרוי. דאס קינד און א האנגונגסלאזען צושטאנד אפגעפוהרט געווארן און שפי-טאל, וואו עס און אן עמלוכע שעה בין געלטען און דער פרוי און גראמ-ארום געשטארבען.

משוק געווען טויט-שכור און מען האט פון אוהם גארנישט געקענט ארויסקרי-גען. ערשט אז ער האט זיך אויסגענוג-מערט און ער געגומען געווארען אויף א פערהער, בעת וועלכען ער האט זיך מודה געווען און דער בלוטיגער מאס, מענה'ענדיג, אז ער און נישט געווען בים בעוואוסטזין און האט נישט גע-וואוסט, וואס ער טוט. א געשמודטער און קומען און דער מערדער אפגעפירט געווארען און תפיסה.

אין וועלכער געזעלשאפט שטארבט די מלענסטע צאהל פערזיכערטע?

דער „פוטשגלאנד איבעזופיעטשעניא-ווי", ארגאן פון פערבאנד פון פריוואטע פערזיכערונגס-געזעלשאפטען (חעפט 6 פון 1928) ברענגט א זעהר אינטערעסאנטע סטאטיסטיק פון די טויט-פאלען אין יאהר 1927 לויט די בעזונדערע פערזיכערונגס-געזעלשאפטען, פראפארציאנעל צו די ארבייטסגעטרעטענע אסצאהלונגען און נעמ-ליך (די ציפערען זענען אין זלאטים):

פערזיכערונגס געזעלשאפט	אויסגעצאהלט לוינען	אין טויט פאלן
„אייראפא"	2 936.742	54.436
„זוסעק, דזשענע-ראלי טריעסטע"	2.849.770	1.64).904
„פשישלאשטש"	2.485.406	239.232
„ר[illegible]ק, וזאי."	2.461.641	444.064
„[illegible]טא-באנק"	2.296.785	342.771
„[illegible]יוניאנע אד-ריאטיקא"	1.697.248	397 612
„וויטא"	967.728	286.680
„פשעזוארנאשטש"	727.211	89.321
„פיאסט"	621.301	26 240
	3.521.260	17.043.827

פון דער אויבענגעבראכטער צוזאמענ-שטעלונג דרינגט קלאר ארויס, אז די גליקלעכסטע אין זין פון טויט-פאל איז די געז. „אייראפא" וויל דא בעכרעפט די צאהל פון טויט-פאלען 18 אויף טויזענד אבצאהלונגען, דאגעגען אמעריקאנ-סטען. גינסטיג שטעלט זיך פאר די זאך אין דער געז. „דזשענעראלי", וואו די טויט-פאלען בעטרעגען 575 אויף 1000 אבצאהלונגען. פונקט אזוי אונגינסטיג פאלט אויס די פערהעלטניש אין דער געזעלשאפט „ריאוניאנע" וואו די טויט-פאלען מאכען אויס 234 אויף 1000 אב-צאהלונגען.

אויפרוף
צו דער לאדזער יודישער בעפעלקערונג.

דער הילפס-פעראין „תומכי אורחים", פאמארסקא 13 ארגאניזירט אויף דעם הייי-יאהריגען פסח א גרויסע פסח-הילפס-אקציע.

געדענקט, אז טויזענדער גויט-בע-דערפטיגע בכבוד'ע פאמיליעס ווארטען אויף אייער הילף! געדענקט, אז די פסח-אקציע איז פארלויפיג די איינציגע פסח-אקציע אויף לאדז! געדענקט, אז דער חוב ליגט נאר אויף די חונדער-טער גבירים פון דער שטאט לאדז!

מיר ווענדען זיך דעריבער צו אייך אונטערשטיצט די אקציע מיט א ברייטער האנד, ווייל הונדערטער פאמיליעס וועלען א דאנק „תומכי אורחים" האבען די מעגליכקייט צו פייערן דעם גרויסען יום-טוב פסח. צו דעם צוועק וועלען זיך צו אייך ווענדען פערוואלטונגס-מיטגלי-דער און מיטגלידער מיט ספעציעלע שפענדע-בלאנקס, אויך האבען מיר ארויס-געשיקט איינקאסענטען זאמלען שפענדען און דער שפענדער ווערט געבעטען בים געלד-געבען צו זיין אויפמערקזאם, אז דאס שפענדע-ביכעל זאל האבען די אונטערשריפטען פון פרעזעס אדער וו.-פרעזעס, סעקרעטאר און קאסירער אונ-טער דעם פעראיינס-סטעמפעל. עס איז צו ערוואַרטען, אז די יודישע בעפעל-קערונג וועט אונזער אקציע ווי געהע-ריג אונטערשטיצען, און דערמיט וועט איהר העלפען אייערע אייגענע ברידער און שוועסטער פון נויט. שפענדען פאר די פסח-הילפס-אקציע „תומכי אורחים" ווערען אויך אנגענומען אין דער רע-דאקציע פון „לאדזער טאגעבלאט".

מיט דרך ארץ

דאס פרעזידיום פון „תומכי אורחים"

פרעזעס (—) י. בעכער

וו.-פרעזעסען (—) מ. בערגער

(—) מ. מיזעס

טראמווי אפגעשניטען 2 פיס ביי א שכור

(וו) נעכטען 10 אוועגד האט אין ראקיטשי פאסירט א שרעקליכער מאר-פאל, פון וואס עס איז געפאלען א קרבן דער 50-יעהריגער יוליוש קערנער פון וואולטשאנסקא-גאס 127.

קערנער איז מיט 2 קאלעגען געגאנ-גען פון רודי פאביאניק קיין לאדז. אלע 3 זענען געווען טויט-שכור און זיי זע-נען געגאנגען איבער דער טראמווי-ליניע. פלוצלינג איז אנגעפאהרען א טראמווי. דער קאנדוקטאר האט געקליני-גען, אבער קערנער האט ווייזט אויס נישט געהערט. זיינע 2 קאלעגען האבען בעוויזען אראפצושפרינגען פון דער ליניע און ביים טויט-שכור'ן קערנער האט דער טראמווי אפגעשניטען 1 פיס און דעם צווייטען צעקוועטשט.

אין א שווערען צושטאנד האט פאגא-טאוויע איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל.

—0—

געפונען דעם טויט איז דער זגערזשער באד

(וו) מיט איניגע טעג צוריק האט אין דער זגערזשער שטאטישער באד פאסירט א אונגליקס-פאל. א געוויסער פאוועל פראשקע האט בעת'ן בארען זיך געמאכט א נורקע אין באסיין. ער האט אבער דערביי געמאכט אזא אונגליקליכען שפרונג, אז ער האט צובראכען דעם ברוסט-קאסטען. אויף די געשרייען פון אונגליקליכען זענען זיך צוזאמענגעלא-פען די דינער, וואס האבען איהם ארויס-געצויגען א האלב-טויטען.

דער ארויסגערופענער דאקטער האט שוין פעסטגעשטעלט דעם טויט. פאלי-ציי פיהרט א'אויסארשונג.

ער וויל בעסער זיין ביי „קאכאנקע" איידער אין מיליטער

(§) בשעתו איז ארייגעצויגען גע-ווארען אין מיליטער-דינסט אין 23 פולק דער זעלנער יאן ריזשעווסקי, אפזייענ-דיג עטליכע טעג אין פולק האט דער בחור געמאכט לך און מען האט איהם נישט געקענט אויסגעפונען. ענדליך האט זיך די לאדזער זשאנדארמעריע דערוואוסט אז ריזשעווסקי וואוינט ביי זיין קאכאנ-קע אויף טאקאזשעווסקא גאס 45.

נעכטען איז פאליציי אויעק אויפ'ן געשיקט אינקאסענטען זאמלען שפענדען און דער שפענדער ווערט געבעטען בים געלד-געבען צו זיין אויפמערקזאם, אז דאס שפענדע-ביכעל זאל האבען די אונטערשריפטען פון פרעזעס אדער וו.-פרעזעס, סעקרעטאר און קאסירער אונ-טער דעם פעראיינס-סטעמפעל. עס איז צו ערוואַרטען, אז די יודישע בעפעל-קערונג וועט אונזער אקציע ווי געהע-ריג אונטערשטיצען, און דערמיט וועט איהר העלפען אייערע אייגענע ברידער און שוועסטער פון נויט. שפענדען פאר די פסח-הילפס-אקציע „תומכי אורחים" ווערען אויך אנגענומען אין דער רע-דאקציע פון „לאדזער טאגעבלאט".

מיט דרך ארץ

דאס פרעזידיום פון „תומכי אורחים"

פרעזעס (—) י. בעכער

וו.-פרעזעסען (—) מ. בערגער

(—) מ. מיזעס

א לאדזער פויגער זיך אנגעטשעפעט אין א פראווינצער יודיש מיידעל
טראגי-קאמישע ראבינאט-געשיכטע

(ג) רבקה גוטענבערג, א מונדעל פון מעמעל וולאשטשעווע, אזן געקומען צום ראבינאט אין דערצעהלט פאלגענ-דע געשיכטע:

זי איז אנ'עלענד מונדעל אינגע אלמין אין דער פרעמד. שוין 5 יאהר אין זי אין לאדז, ארבעט דא אלס שטוקערין.

ווענאלד זי אין געקומען קיין לאדז האט זיך צו אוהר צוגעטשעפט א געווי-סער אנצוש פונגענבוים. ער האט גע-זאגט דעם מונדעל, אז ער האט זי ליב אין זי האט אוהם אין דער אמת'ן שטארק לוב-געקריגען. אויף דעם האט דער בחור נאר אויסגעקוקט. געווינענדיג דעם מונדעל'ס צופרי, האט ער ביי יע-דער לובס-ערקלערונג אוהר צוגענומען יעדען שווערען אויסגעהארוועטען גראנ-שען. אין האט זי נישט געהאט קיין געלד, האט ער אוהר אלמען פאטער און וולאשטשעווע אז דער פאטער זאל קומען קיין לאדז אויף אוהר תנאים. דער פאטער האט זיך פארגעברוווט צו די תנאים אין האט פער קופס 4 סמאוזען פיש אין דאס הייזעל. קומענדיג קיין לאדז האט דער אלטער געזעהן, אז דער בחור וויל נארנישט חתונה האבען, האט ער אוועקגעגעבען דאס געלד אויף פראצענט; דאס געלד אין באנקראטמרט געווארען און אונצ קומט אויס דעם פערארימטען פאטער און דער אונגלוקלוכער מאכטער צו לי-דען נויט צוליב דעם אנצוש פונגענבוים פון ק. גאס. נאך בעסער, נישט גענוג, וואס דאס לעדעל גומענבערג ווערט כסדר פון אוהם גע'רודפ'ט אין עקספלא-אמנרט, [illegible] ער זיך אונצ [illegible] דען קיין [illegible] מיט א [illegible] מלמד אין א לארזער ת"ת, פון וואנען דער ארומער מלמד אין שוין ארויסגע-ווארפען געווארען אין דו זונר פון אנ-צוש פונגענבוים.

פערענדיגענדיג אוהר אינהאלטלוכע גע-שולמע, ווענדעט זיך רבקה גומענבערג צום רב:

— רבי, מענשען רייסען מיר אויס די אויגען, אויך זאל דעם יונג בעצאהלען פאר די עולות, וואס ער האט מיר שוין אפגענומען. אבער אויך האב אוהם נאך לוב, נאר אזוי ווי ער „מאוואזשושעט" מיט פאסקידנע מונדען, וויל אויך ער זאל מיר אפגעבען מיין געלד, אויב נוט זאל ער תיכף מיט מיר חתונה האבען מעהר קען אויך נישט לעדען. אז אוהר וועט מיר נישט העלפען, וועל אויך נעהן צום פראקוראר, ער זאל אוהם אנזעץ-צען.

דער ראבינאט וואס זיך פערגעטען מיט דעם תכשיט.

אינערגעפאהרען פון א אויטא

(§) אויף נאפיורקאווסקי גאס אין געלעגען אובערגעפאהרען געווארען פון א אויטא א געווסער סעפאן מוכאלסקי, וואס וואוינט אויף דער זעלבער גאס. ער האט צובראכען א פוס. פאגאטאוויע האט אוהם ערמוגלט די ערשטע הילף.

שטיצט די פסח-אקציע פון תומכי אורחים

א רייה פאדערונגען, וואס יעדער מאן האט א רעכט צו שטעלען צו זיין פרוי

האלב-שפאסיג, האלב-ערנסט פאדערונגען פון דער מאנסבילשער וועלט צו דער ווייבערשער

אלץ אבער הערען זיך שטימען אין לעצטע יאהרען, אז דאס שוואכע, [illegible] ריקסטע געשלעכט זענען גארנישט [illegible], נאר די מענער, און אלץ [illegible] הערען זיך צצות פון גוטע מענ-[illegible], הי אזוי אז דאס געשלעכט, אויב [illegible] נישט אינגאנצען אויסצולייזען פון דער קנעכטשאפט צו כרוכן, טו לכל הפחות נעבען איהם מעהר מענשליכע רעכט.

אין אנ'ענגלישער צייטונג איז האלב אין שפאס און האלב אין ערנסט ארומ-גערעדט גווארען די פראגע וועגען דעם מאנ'ס רעכט אין פערהייראטען לעבען. עס איז אויסגעארבייט געווארען א ריה פאדערונגען, וועלכע דער מאן איז בע-רעכטיגט צו שטעלען זיין ווייב. מיר ברענגען דא פאר פאר דער אויפמערק-זאמקייט פון די יודישע לעזערינס.

1) קודם כל, האט דער מאן דאס רעכט צו ערוואַרטען, אז זיין פרוי זאל איט איהם חתונה האבען דערפאר, ווייל זי וויל פטור ווערען פון דער ארבייט אין געשעפט אדער ביזנעס פון איהר מאן און זי מיינט, אז זי א בעל-הבית'שע פאר זיך און קאנען אויפשטעהן אינדערפריה, ווען זי וויל, איז א סך אנגענעמער. ער מעג אויך זיין שטארק אומצופרידען, ווען זי האט מיט איהם חתונה דערפאר, ווייל זי האט מורא צו בלייבען אנ'אלטע מויד.

2. ער האט דאס רעכט צו ערוואר-טען, אז זי וועט מוטיג און מונטער נע-מען אויף זיך די פליכטען פון פערהייר-ראטען לעבען, אנשטאט צו קלאגען און צו יאמערען, ווען זי געפיגט אויס, אז דאס לעבען איז נישט קיין אייביגער באל. א נארמאלער מאן וויל געוועהנ-ליך קינדער, אין ער איז בערעכטיגט צו ערוואַרטען, אז זיין פרוי זאל זיי האבען, נישט מורא האבענדיג צו פער-ליירען איהר טאליע און שעהנע פיגור, אין זי זאל זיך נישט בעטראכטען פאר קיין אומגליקליכע מארטירערין און אז זי זאל געטריי און קלוג ערציהען איה-רע קינדער אזוי, אז זיי זאלען אויס-וואקסען וואוילע, ניצליכע מענשען.

3. אין דעם נישט - געשריבענעם שותפות'דיגען אפמאך, וואס ווערט גע-שלאסען צווישען מאן און פרוי, זיין פיהרען די בעל-הבית'יש'קייט יענע העלפט פון דער ארבייט, וועלכע די פרוי דארף טון. דעם כאנ'ס געזונד און גליק און געהיגקייט אנצוגעהן מיט זיי-נע פרנסה-פליכטען, ווענדען זיך זעהר א סך אן דעם, וואס פאר א סארט הייב ער האט און גר האט פונקט אזא רעכט צו פערלאנגען, אז זי זאל זעהן, אז די הייב זאל זיין ליכטיג און פרעהליך, ווי זי האט א רעכט צו פערלאנגען פון איהם, אז ער זאל פערדינען דאס געלד, וואס איז נויטיג אויסצוהאלטען א הייב.

4. ער האט א רעכט צו פערלאנגען, אז זיין ווייב זאל זיין א חבר און א העלפערין, אנשטאט א מילשטיין ארום זיין האלז; אז זי דארף צולייגען א האנד און העלפען איהם אין נישט ערוואר-טען, אז ער אליין זאל שלעפען דאס גאנצען יאך; אז זי זאל אויך טון איהר טייל ארבייט, און נישט פטר'ן די גאנ-צע צייט ביי שכנות, אין די קינא'ס און די געשעפטען, בעת די שטוב איז נישט אויפגערוימט און די קינדער וועל-רען פערנאכלעסיגט.

ער האט דאס רעכט צו ערוואַרטען, אז זיין פרוי זאל זיין פראקטיש און אויסגערעכענט און נישט ווארפען זיך מיט זיין שווער-פערהאַרוועטען געלד. זי דארף נישט גאר סטארען זיך אויס-וואוויע-דאקטאר האט פעסטגעשטעלט) דעם טויט פון דער אומגלוקלוכער פרוי. דאס קינד און א האנגונגסלאזען צושטאנד אפגעפוהרט געווארן און שפי-טאל, וואו עס און אן עמלוכע שעה בין געלטען און דער פרוי און גראמ-ארום געשטארבען.

משוק געווען טויט-שכור און מען האט פון אוהם גארנישט געקענט ארויסקרי-גען. ערשט אז ער האט זיך אויסגענוג-מערט און ער געגומען געווארען אויף א פערהער, בעת וועלכען ער האט זיך מודה געווען און דער בלוטיגער מאס, מענה'ענדיג, אז ער און נישט געווען בים בעוואוסטזין און האט נישט גע-וואוסט, וואס ער טוט. א געשמודטער און קומען און דער מערדער אפגעפירט געווארען און תפיסה.

א לאדזער פויגער זיך אנגעטשעפעט אין א פראווינצער יודיש מיידעל
טראגי-קאמישע ראבינאט-געשיכטע

(ג) רבקה גומענבערג, א מונדעל פון מעמעל וולאשטשעווע, אזן געקומען צום ראבינאט אין דערצעהלט פאלגענ-דע געשיכטע:

זי איז אנ'עלענד מונדעל אינגע אלמין אין דער פרעמד. שוין 5 יאהר אין זי אין לאדז, ארבייט דא אלס שטוקערין.

ווענאלד זי אין געקומען קיין לאדז האט זיך צו אוהר צוגעטשעפעט א געווי-סער אנצוש פונגענבוים. ער האט גע-זאגט דעם מונדעל, אז ער האט זי ליב אין זי האט אוהם אין דער אמת'ן שטארק לוב-געקריגען. אויף דעם האט דער בחור נאר אויסגעקוקט. געווינענדיג דעם מונדעל'ס צופרי, האט ער ביי יע-דער לובס-ערקלערונג אוהר צוגענומען יעדען שווערען אויסגעהארוועטען גראנ-שען. אין האט זי נישט געהאט קיין געלד, האט ער אוהר אלמען פאטער און וולאשטשעווע אז דער פאטער זאל קומען קיין לאדז אויף אוהר תנאים. דער פאטער האט זיך פארגעברוווט צו די תנאים אין האט פער קופס 4 סמאוזען פיש אין דאס הייזעל. קומענדיג קיין לאדז האט דער אלטער געזעהן, אז דער בחור וויל נארנישט חתונה האבען, האט ער אוועקגעגעבען דאס געלד אויף פראצענט; דאס געלד אין באנקראטמרט געווארען און אונצ קומט אויס דעם פערארימטען פאטער און דער אונגלוקלוכער מאכטער צו לי-דען נויט צוליב דעם אנצוש פונגענבוים פון ק. גאס. נאך בעסער, נישט גענוג, וואס דאס לעדעל גומענבערג ווערט כסדר פון אוהם גע'רודפ'ט אין עקספלא-אמנרט, [illegible] ער זיך אונצ [illegible] דען קיין [illegible] מיט א [illegible] מלמד אין א לארזער ת"ת, פון וואנען דער ארומער מלמד אין שוין ארויסגע-ווארפען געווארען אין דו זונר פון אנ-צוש פונגענבוים.

פערענדיגענדיג אוהר אינהאלטלוכע גע-שולמע, ווענדעט זיך רבקה גומענבערג צום רב:

— רבי, מענשען רייסען מיר אויס די אויגען, אויך זאל דעם יונג בעצאהלען פאר די עולות, וואס ער האט מיר שוין אפגענומען. אבער אויך האב אוהם נאך לוב, נאר אזוי ווי ער „מאוואזשושעט" מיט פאסקידנע מונדען, וויל אויך ער זאל מיר אפגעבען מיין געלד, אויב נוט זאל ער תיכף מיט מיר חתונה האבען מעהר קען אויך נישט לעדען. אז אוהר וועט מיר נישט העלפען, וועל אויך נעהן צום פראקוראר, ער זאל אוהם אנזעץ-צען.

דער ראבינאט וואס זיך פערגעטען מיט דעם תכשיט.

אינערגעפאהרען פון א אויטא

(§) אויף נאפיורקאווסקי גאס אין געלעגען אובערגעפאהרען געווארען פון א אויטא א געווסער סעפאן מוכאלסקי, וואס וואוינט אויף דער זעלבער גאס. ער האט צובראכען א פוס. פאגאטאוויע האט אוהם ערמוגלט די ערשטע הילף.

אין די מצה־בעקעריי‌עז רעדט מען שוין וועגען א שטרייק

הייליגער וועלט אין לאדז זייז א סך מצות

(ג) דער מצות־סעזאן אין לאדז האט זיך קוים ערשט אנגעהויבן און שוין שטעהן די מצה־בעקער'ס מיט די בעקער־ארבייטער אין א קאנפליקט. ווי דער שטרייק פון די בעקער־ארבייטער נעכטן זיי אונטער יעדן פאר־פסח אנ־אזא־געדרעהטע מצה־אקציע מיט'ן צוועק צו־שווינגען בעסערע ארבייטס־ און לוין־בעדינגונגען בײַם אויסבאקען די מצות. מחמת די בעקער־ארבייטער (קנעטער און שופער) האבען פאר א יאהרען בע־קומען 400 זל. פאר 12 טעג ארבייט צו 8 שעה טעגלוך, פערלאנגען זיי הײַ־יאהר 660 זל.; וואס עס מאכט אויס אנטקע־גען פאריגען יאהר 65 פראצענט מעהר, ווײַל הײַנטיגעס יאהר און די בעקער־ארבייטער בײַם חמץ־געבען געווארען א 15־פראצענטיגע יקרות־הוספה.

די בעקערײַ־אונטערנעמער ווילען אבער מעהר ווי 400 זל. נישט געבען. צוליב דעם האבען די קאנפערענצען צווישען די צדדים נישט געבראכט צו קיין שום רעזולטאט.

און שייכות דערמיט און גלכען בײַ־מאג פארגעקומען א גרויסע פערזאמ־לונג פון די בעקער־ארבייטער. אויב עס וועט נישט קומען צו קיין אויסזעג פון דער געשאפענער לאגע, דראהען די בעקער־ארבייטער מיט א שטרייק.

* * *

(ג) ווי מיר הערען, איז פארהאן א שטארקע טענדענץ צווישען די לאדזער יודישע בעקערײַ־אונגעמער הײַ־יאהר אויבערצוווארפען זיך מאסענווייז צו דער פראדוקציע פון מצות.

די סבה דערפון זאל זיין דאס, וואס די בעקערײַ־בעזיצער לעבען אויבער א שווערען קריזיס צוליב'ן צוואנג פון אנ־האלטען די פרייזען פון חמץ־געבעקס, בעשטימט דורכ'ן מאנאסטראם, בעת מעל קאסט פאקטיש מעהרער. האפען דע־רויבער די בעקער'ס בײַ מצות זיך ארויס צושלאגען צוזעטל פון דער קרישעער לוגע.

מען רעכענט דערויבער, אז הײַ־יאהר זאלען אין לאדז פונקטאנירען העלער 100 מצה־בעקערײַען.

—()—

„דאס קינד"

ס'איז ערשינען דער נ' 2 פון חדש זשורנאל „דאס קינד" ארגאן פון דער צענטר. יודיש. שולנדער־שוץ־ארגאניזאציע אונטער דער רעדאקציע פון דר. מ. פע־קער מיט פאלגענדן אינהאלט: 1) שלאנט נישט אײַערע קינדער — דר. מ פעקער; 2) מעשה סטודיעיץ — אדר. א. קא־נאווא; 3) כ'האב געשלאגען מיין זינעלע־י, באקאי: 4) ווי אזוי ליב האבען קינ־דער־י. קארטשאק; 5) ווײַנט א קינד־א. פרץ; 5) טעאריע און פראקטיק — א. ראמער; 7) ווי אזוי פעראינטערעסירט מען אונזערע מומעס מיט ביכער און זשורנאלען וועגען דערציהונגס־פראגען־מ. קלאנסקא־אדלער; 8) דאס פסיכאפא־טישע קינד־דר, וולאדיסלאו שטערלינג; 9) אנדער דאס קינד קומט אויף די וועלט — מ. טשעמקא מאנטשינסקא; 10) די ערגערונגס־מיטלען פאר קלײנע קינדער (סוף); 11) די דײַטשע עקספע־רימענטאל־שולען — י. קאנטאראוויטש; 12) אנ'אלטע צרה (א פאר ווערטער וועגן דער פעווישעכנער שולען); 13) כפר־ילדים — זײַנע צילען און וועגען — ש. ז. מינאטשאוו; 14) נישט געהארזאמע קינדער — צבי טארלאווסקי; 15) די וויכטיגקייט פון טראגן פאר'ן קינד — ד"ר ש. פינסקי; 16) ווי אזוי דארף מען פערהיטען קלײנע קינדער פאר קלעביקע קראנקהייטען — ד"ר פ. פ.

פרײַז פון א נומער — 50 גר. צו בעקומען אין אלע גרעסערע בוכהאנד־לונגען.

נאַ וויוואט געשאטען מיט א רעוואלווער און הער'הרגעט א מענש

(§) אין דארף שטשאווין בזשעזשי־נער פאווײַאט האט א געוווסער יאן יע־זשעיטשאק געשאסען בעת די חגאות נא ווינאט מיט א רעוואלווער. די קויה־לען האבען געטראפען דעם דערגעבען־פיווא, וואס איז פון די בעקומענע וואנג דיי אי[illegible] שעה ארום נע־פאלוצין האט דעם שוסער [illegible] ארעסטירט.

געפלאצט א קעסעל בײַם אויפ־טויען די רוירען

(§) אויף פיעטריקאווער 37 האט געכ־כען געפלאצט א קעסעל, וואס איז בע־נוצט געווארען אויפצוטאיען די רוירען פון דער וואסער־לײַטונג.

דער שלאסער אברהם ווייגמאן פון עפער גאט 15, וואס האט געהייצט דעם קעסעל איז פערוואונדעט געווארען אין פוס. פונ'ם אויפרייס זענען אויס־געזעצט געווארען פיל שויבען אין די סעגסטער.

וועגען פארפאל איז צונויפגעשטעלט געווארען א פראטאקאל.

דער באנדיט וואס איז בעפאלען דעם הויז־ווירט לעווקאוויטש איז לאדז

(§) מיר האבען די וואך באריכות מומנעבטילט וועגען באנדיטען־אנפאל אויפ'ן הויז־ווירט פון זגערזשער גאס 42 און דערבײַ האבען מיט דערצעהלט, ווי אזוי אנער פון רובאנדיטען און גע־לאפט געווארען דורך א פאליצאנט, וואס איז גראד פערבײַגעגאנגען פאר'ן ארט פון פארפאל. צוליב'ן נאנג פון דער אויספארשונג האבען מיר בוז אנצט נושט געקענט אנגעבען דעם גע־מעז פון באנדיט. ווי עס שטעלט זיך ארויס, איז זיין נאמען לוזער מאשקא־ווטש אין 24 יאהר אלט פון פינערס־גאס 2. מען האט בײַ איהם געפונען א אנגעלא־דענעם רעוואלווער. מאשקאווטש האט זיך כוזה קומען אין אנפאל, ער האט אבער ערקלערט, אז די 12000 זל. האב־בען צוגענומען די אנדערע צוויי באנ־דיטען, וואס זענען אנטקומען. ווער עס זײַנען די אנטלאפענע באנדיטען, ווייל מאשקאווטש נושט אויסיאגען. ער טענה'ט, אז ער וויים נושט מיט וועמען מאשקאווטש אין שלון 2 מאל פער־משפט געווארען פאר באנדיטען־אנגע־לען. דאס ערשטע מאל מיט 3 און א האלב יאהר תפיסה, דאס צווייטע מאל מיט 2 יאהר תפיסה און ערשט פאריגע וואך איז ער ארויסגעלאזען געווארען פון תפיסה. די אנדערע 2 באנדיטען וועלען געזוכט דורך פאליצאי.

הכנסה שטייער

וועט מען צאהלען דעם 1־טען מאי

(פ) אויפ'ן סמך פון א פעראָרדנונג פון פינאנץ־מיניסטעריום דארפען אלע אויף וועלכע עס איז חל די פליכט צו צאה־לען הכנסה־שטייער אפגעבען „זעזנאניעס" דעקלאראציע.

דעם 1. מאי און תיכף איינצאהלען א העלפט פונ'ם שטייער, וואס עס פאלט אויס אויף איהם לויט דער אפגעגעבענער

א שרפה אין א פאביאניצער פאבריק

סמ.) אין שלמה לומשבארסקי'ס פאב־ריק און פאביאניץ, האט עהערגעלטען אויסגעבראכען א שרפה. עס איז אבגע־ברענט געווארען די שאפע מיט גאר־אין אלטע ווערער־מאשינען. דער שאדען בעטראגט 50 טויזענד זל. די סבה פון דער שרפה איז נאך בײַ־אוצט נושט פעסטגעשטעלט געווארען.

זעלבסטהילף־קאמיטעט

צום קאמף מיט'ן באנדיטיזם איז דער לאדזער סטאראסטווא

(§) געלטען איז אונטער'ן פארזיץ פון סטאראסטא זשעווסקי פארגעקומען א זוצוג געווידמעט דער פראגע וועגען אונטערנעמען ערגרנישע שריט און קאמף מיט'ן באנדיטיזם, וואס האט זיך לעצטענס פארגעגרעגעבלוהט אויפ'ן שטח פון דער לאדזער סטאראסטווא.

דער סטאראסטא האט אין זיין אוני־לומגאנג־רעדע אנגעשוויזען, אז דער ער־פאלג אין קאמף מיט'ן באנדיטיזם קען נאר זיכערן דער אנטעל און די מוטאר־בייט פון דער גאנצער געזעלשאפט מיט די פאליצאי־ארגאנען און קודם כל די דוסציפלינירטע ארגאניזאציעס פאר מי־ליטערישע אויסבילדונג. סמשעלצעס, פייערלעשער א. א. דערויף איז אויסגע־ווהלט געווארען א קאמיטעט פאר זעלבסט־הולף. אלע מיטגלידער פון דער זעלבסט־הולף זענען פערפליכטעט אויפ'ן געגעבענעם סיגנאל צו אטלען צו הולף און אנטיל נעמען און געיעג אויף די באנדיטען.

אין די גרעסערע גמינעס וועלען אויך געשטעלט ווערען ספעציעלע נאכט־די־זשורען. אלע מיטגלידער פון דער זעלבסט־הולף וועלען פערזארגט ווערען מיט געווער. אויסער דעם וועט יעדע גרעסערע גמינע בעקומען א טעלעפאן־פערבינדונג, כדי אין נוימענען פאל צו קענען מעלדען פאליצאי און רופען הולף.

קאנצערט פון רוסישער מוזיק

היינט, 8.30 אוועגד קומט פאר אין פילהארמאניע דער צווייטער און לעצ־טער רוסישער באלאלייקע קאנצערט אינ־טער דער לייטונג פון ה"ח ענעניוש דובראווין און זובריצקי.

ארעסטירט א באנרע טשעקען־פעלשער

(§) די פאליציי אין גלאנאך נעבען ראדאמסק האט ארעסטירט א גאנצע באנ־דע טשעקען־פעלשער וואס האבען מיט דער הילף פון פאלשע טשעקען אויסגע־נארט געלט אויף דער פאסט. זייערע נעמען זענען: סטאניסלאו מאי, סטעפאן קאנציעוויטש, אויגעניוש גרישקא, וולא־דיסלאו קיזיאל.

אייגברוך־גנבה

בײַ א פיאטרקאווער יודישען סוחר

גנבים צוגענימען פאר 15,000 זל. סחורות.

(וו) עהערנעכטען בײַנאכט האבען אונ־עקנדעקטע גנבים געמאכט אנ'איינברוך אין גאלאנטעריע־געשעפט פון משה דא־ווידאוויטש אין פיעטריקאו און האבען צוגענומען פאר 15000 זל. סערשידענע סחורות. פאליצי זוכט די גנבים.

מען נעמט זיך אויסראטען די שטשורעס

דער מערמין פון אויסראטען די שטשורעס און פעסטגעשטעלט געווארען דורך דער געזונדהייטס־אפטיילונג בײַם מאגיסטראט אויפ'ן 11 אפרול. דער סם פאר די שטשורעס דארף אונטערגעלעגט ווערען אין בעקערײַען, פלייש־געשעפט, בער, פאבריקען און אומעטום און יע־דען הויז, אויף די בודעמער, קעלערס, שפײַכלער, קאמערן און אפילו פרײַע פלעצער. אהן אונטערשרוב צו דארט זע־נען פארהאן שטשורעס צו נעמען. די פער־סמ'טע שטשורעס מוזען פערגרעבען וועד ווען אין דער ערד ¾ מעטער טיף.

דעם סם פאר די שטשורעס זענען די הויז־ארמונגס־טרמארען מחייב צו גע־מען און די סאנומאר־אמטען פון דער געזונדהייטס־אפטיילונג.

דעם 10 אפרול ד. י. מיט אונ מאג פרוהער פאר'ן אנהויב פון דער אקציע מוזען אלע הויפען ווערען שטארק גע־רייניגט. פאר נושט אויספוהרען די פער ארדנונג און פארגעזעהן א שטראף פון 1000 זל.

פארשלאג אין דער קהלה צו שאפען א ת"ת אויפ'ן נאמען פון דאזאר ענגלארד ז"ל

(נ) ווי מיר ווערען אונפארמירט, און אויף דער ספעציעלער טרויער־זיצונג פון דער קהלה, געווידמעט דער אבדה פון דאזאר ר' שבתאי ענגלארד ז"ל, ארגנגעמדאטען געווארען א פארשלאג פון דאזאר אומשע צעדערבוים, אז פרי צו פעראייביגען דעם אגדענק פון פער־שטארבענעם, זאל די קהלה בעשליסען און בודזשעט פאר 1929 ארגנצישטע־לען א געהערונג פאזיציע אויף תלמוד־תורה, וואס זאל טראגען דעם נאמען פון ר' שבתאי ענגלארד און אין דער ת"ת זאלען לערנען בײַ 2000 ארמע קינדער.

דער פארשלאג איז ארגנגעטראגען געווארען און פראטאקאל פון דער זי־צונג מיט דער בעווארענונג, אז אויף דער נאהענטסטער קהלה־זיצונג וועט דער ענין בעהאנדעלט ווערען.

הייט אויפטרעטן אין לאדזער יודישער קאמער־טעאטער „ארדט"

לייטער: מ. בראדערזאן אין ד. בייגעלמאן.

היינט מיטוואך שפילט דער „ארדט" אין פיעטריקאוו מארגען דאנערשטאג שפילט דער „ארדט" אין פאביאניץ

פרייטאג 1 פארשטעלונג

אנהויב 9.30 צוועגד

„מיס יודעא"

1) נראלאג
2) אנשי קורצב
3) מענדיל גענדיל
4) כתריאלעווקער שרפה
5) דער טעקווטסטראטאר
6) באבע און איינקעל
7) ליד פון ארבייט
8) סובלאקאטאר
9) מיס JUDEA

קומט אקייגען מיט אייער שפענדע פאר די פסח־אקציע „תומכי אורחים"

זיך געפונען

ארגינעלער ראמאן פון דער נייער יודישער תקופה

פון י. ל. ליפשיץ

(פ אר ט ז ע צ ו נ ג).

— חברים! — האט טראצקי גערעדט שטיל. — איהר האט אלע רעכט, ב[illegible] האב איך געדענקט, אז איך בין א קינד פון דער גרויסער רוסלאנד, און פ[illegible] דער נייער תקופה, וועלכע האט נישט קיינע רעליגיע, קיינע טראדיציעס, [illegible]כע מאכט נישט קיין אונטערשיד פון מענש און מענש, און נאציע. איך האב געגלויבט אז ס'מאכט נישט אויס, פון וועלכע משפחה א מענש שטאמט, אזוי ווי ער היט אפ אונזערע פרינציפען און אונזער נייע לעהרע, איז ער אונזער ברו־דער. יוד, קריסט, טאראבער, טערק, כינעזער, יאפאנעזער און אז. וו. איז בײַ אונז נאר נישטא במציאות, און צוליב דער נייער אמונה, האב איך זיך אפגעזאגט פון מיין אייגען פאלק און אפילו פון מיין טאטע־מא־מע. שוועסטער און ברידער, אלע מיינע פחות האב איך אויפגעגעבען דער גרו־סער רוסלאנד מיט דער גרעסער תורה, ביז איך האב עס דערפיהרט צו אזא מדרגה, אז אלע מלוכות פון דער וועלט הויבען שוין אן אויף אונז צו קוקען מיט גאר אנדערע אויגען ווי אמאל, און מאנכע קוקען שוין אפילו מיט סימפאטיע און דרך ארץ.

איך פראטעסטיר און ווארף צוריק די בעשולדיגונג: „אז איך וויל ווערען א ריקטאטאר" און נאכדעם א „צאר". וואס איך וויל, איז נאר די הצלחה פון רוסלאנד מיט איהרע נייע אויפטואונגען. איהר זעהט נישט מעהר ווי דעם הײַנט, אבער איך קען זעהן אויך דעם מארגען. איהר מיט אייער קורצזיכטיגקייט און קלייגקעפיג־קייט, ווילט חריב מאכען רוסלאנד, נאך אײַדער דער מארגען איז געקומען. עס וועט נעמען א קורצע צייט, און איהר וועט פער„קאמונעווען" די פרעמדע קאפי־טאלען, אט אזוי ווי איהר האט פאר „קאמונעווט" די גרויסע „רושה" פון די צארען, נו, און וואס וועט איהר טון נאכדעם ווי ס'וועט ווייטער אויסגעהן פון נוס?... איך וויל דעם אומגליק פערהיטען, ווייל רוסלאנד איז א חלק פון מיין „איך" פון מיין הארץ און נשמה...

איהר שרייט „פרינציפ" און „דיסציפלין", און ווארפט מיר אויף וואס איך בין „א יוד". איז דען מעהר שאנדע צו זיין א יוד אלס א קריסט?... אזוי לאנג ווי בײַדע היטען אפ זייערע „נאציאנאלע רעליגיע" זענען זיי לויט'ן נייעם שלחן ערוך פון די אלטע צייטען. אבער אז רעליגיע איז בײַ אײַך נישט במציאות, איז דאך נישט שייך אנצורופען אײַנעם „יוד" אדער „קריסט" איך קען אײַך נישט אנ־רופען „קריסטען" אזוי לאנג ווי איהר האט אויפגעהערט צו אנערקענען די קריסט־ליכע לעהרע בכלל און רעליגיע בפרט, און איהר קענט מיך נישט בעצייכענען מיט'ן נאמען „יוד", כל זמן איך האב זיך ענטזאגט פון דעם יודישען פאלק מיט איהר רעליגיע. מיר זענען איצט אלע רוסישע קאמוניסטען, ס'הייסט חברים פון דער רוסישער מדינה, בירגער פון דער פעראייניגטער סאוויעטען־רעפובליק. מעהר נישט, אייער יחוס ציהט זיך פון קריסטענטום, און מיינער פון יודענטום. איך שטאם פון א פאלק וואס האט געגלויבט נור אין „אחד", און איהר שטאמט פון א פאלק וואס האט געגלויבט אין א „דרײַ־לינג", און אויב גלויבען אין א גאט איז באמת א שאנדע, דאן איז צו זיין א קריסט מעהר שאנדע, ווייל יודען האבען לכל הפחות נעגלויבט נאר אין איין גאט, אין קריסטענען „דרײַ געטער" מיט אמאל.

איך דאנק אײַך מיינע טייערע חברים, וואס איהר האט מיך סוף כל סוף דער־מאנט, ווער איך בין, איך האב שוין באמת געהאט פערגעסען מיין יחוס, איך האב קיינמאל נישט גע'חלומ'ט, צו קריגען שכר פאר מיין ארבייט פאר אײַך. איך האב עס געמוזט טון, ווייל דער גרויסער שטראם פון דעם נייעם אידעאל האט מיך גע־טריבען דערצו, אבער ווי איך זעה זייט איהר נאך נישט מסוגל דערצו, דער דור איז נאך נישט דערוואקסען אויפצונעמען גרויסע זאכען און איך וועל זיך מוזען אונטערווארפען אונטער „דיסציפלינירטען פרינציפ", אבער געדענקט חברים! כ'זעה ווי א גרויסער „שווארץ־רויטער" וואלקען לאזט זיך ארונטער אויף דער גרו־סער רוסלאנד, און וועט פערדעקען די שיין פון לאנד. איך זעה דעם סוף נאך אײַדער ס'איז בעשאפען געווארען דער בראשית, היסטאריע ווידערהאלט זיך. ווען ס'האט בעדארפט קומען דער חורבן פון די צארען, איז פלוצלונג ערשינען אויף דער רוסישער ביהנע, א שווארצער, בעכטיאלישער, קלייגקעפיגער ראספוטין וועל־כ'ר האט דערנעהנטערט דעם חורבן, און איצט האבען מיר אין אונזערע ריהען א רויטען קורצזיכטיגען ראספוטין, וועלכער וויל דערנעהנטערן אונזער חורבן.

חברים! בעדענקט זיך וואס איהר ווילט טון: זו כל זמן ס'איז נאך נישט צו־שפעט, לאמיר קוקען דעם אמת'ען אמת גלייך אין פנים אריין! לאזט אײַך נישט פערפיהרען פון רויטען ראספוטין! וואס קען מעהר נישט זעהן ווי זיין אייגענעם „בויך" אדער די „קארעטע" אין וועלכע ער „פאלאשקעט" זיך, איהר האט מורא אז „איך וועל אײַך נאך פערפיהרען קיין ציון", לאכט נישט חברים פון ציון! מיר מעגען זיך זעהר פיל פון ציון לערנען. זעהט וואס זיי האבען דארט אויסגעטון אין זאזא קורצע צייט?

גאנץ אמת ישראל איז פערצויגען מיט א נעץ פון די בעסטע מאדערנסטע אײַזענבאהנען, וועלכע ווערען געפיהרט דורך די קראפט פון רוטענבערג'ס עלעק־טריצעט. די גרעסטע מאדערנע פאבריקען ווערען נעטריבען דורך די זעלבע כחות.

די שעהנסטע שטעט און דערפער זענען אין א משך פון פופצעהן יאהר ווי אויסגעוואקסען אויף די הרי־יהודה, וואס די גאנצע וועלט קען זיך איינפאך נישט אפווארפען.

אויפ'ן געביט פון אגריקולטור, האבען זיי געצייגט די גרעסטע וואונדער פון צוואנציגסטען יאהרהונדערט. ס'איז נישטא איין שטיקעל ערד וועלכע די יודען בע־זיצען, עס זאל נישט ארויסברענגען לכל הפחות צעהן מאהל אזוי פיל, ווי א שטי־קעל ערד פון אונזערן א פויער. זיי האבען א נעץ פון מאלקס־שולען, מיטעל־שו־לען, הויך שולען און אוניווערזיטעטען וואס קענען זיך פערמעסטען אין ידיעות מיט די מלוכות פון די גרעסטע נאציעס. זיי האבען דערגרייכט אזוי ווייט אז פיל רייכע קינדער, זין און טעכטער פון גרויס בריטאניען, אמעריקא, פראנק־ריך, דײַטשלאנד און אנדערע, ווילען דוקא שטודירען אין די ארץ־ישראל'דיגע אוניווערזיטעטען. היינט זייער ארגאניזירטע יוגענט איז צום בעוואונדערען. אין פל יגצים זענען זיי אנטי־מיליטאריסטען, אבער זיי זענען די פלינקסטע רייטער, די בעסטע שיסער, יעדער איינער איז געלערנט אין כל'ערלײַ חכמות און וויסענשאפ־טען. אין אויפ'ן פאליטישען געביט שטעהען זיי זעהר גרויס. יעדער מלוכה רע־כענט זיך מיט דער קלייגער יונגער אלט־נײַלאנד. מען שעמט זיך נישט אפילו זיך צו לערנען פון זיי, און אויסבערגען זייערע פראפעסאָרען.

ארץ ישראל צעהלט איצט נישט מעהר ווי צוויי מיליאן יודען, און דאך זע־נען זיי שוין געווארען די הויפט פערמיטלער פון דרײַ טייל פון דער וועלט.

די שעהנסטע מאדערנסטע שיפען זעהט מען מיט דער פאהן ווייס און גלוי זיי זענען פול אוטעטום, אין אלע האפען שטעט. די פלינקייט און געשיקטקייט פון זייערע מאטראזען איז אומבעשרײַבליך.

זייערע קאמוניסטישע קבוצות מענען זיין א ליכטיגער סימבאל פאר דער גאנצער וועלט. אנשטאט וואס אונזערע קאמוניסטען גיבען אויעך זייערע כחות אין ענערגיע אויף פאליטיק, און אויף שפיאנירען איינע די אנדערע טאמער וועט חלי־לה אימעצען אנקומען א גרעסערער ביסען ברויט, אדער מעהר מיט „א גריפ", גי־בען אויעך די ארץ ישראל'דיגע קאמוניסטען זייערע כחות צו סערשעהנערן און פערבעסערן זייערע שותפות'דיגע היימען און אז די ערד זאל ארויסברענגען מעהר „זריעה" און די בײַמער מעהר פרוכטען. אין די אויעגטען זענען זיי פול אין אלע ביבליאטעקען, וואו זיי זיצען איבער שווערע ווייסענשאפטליכע ביכער, און לעזען זייערע פראפעלעמען פון טאג.

דאס ווייטערע קומט.

Lodzer Tageblat № 80 לאדזער טאגעבלאט

ווידער א שווינדעל אין פאביאניצער מאניסטראט

פאביאניץ (מעלעפאנוש) מיט א האלב יאהר צוריק און צוגענומען גע־וואָרען אלס סעקרעטאר מאניסטראט דער 40־יעהריגער זונמונט שומאנסקי. א לאנגע צייט האט שומאנסקי זעהר פלעסיג געאַרבייט און די מאכט און פון אזהן געווען צו־פרידען. דעם 23. מערץ האט די שטאט קאסע אָפּגענומען אלע איינקאסירטע געלדער בײַ די סעקרעטאראָרען. אויך שומאנסקי האט אָפּגעגעבען דאס איינקאסירטע געלד. אויף צומאָרגענס האט אָבער דער בעאַמטער פון דער שטאָטישער קאסע בעמערקט, אז דאס גאנצע געלד האט שומאנסקי נושט אָפּ־געגעבען. עס און בײַ אזהן געבליבען נאָר א פּאָר טויזענד זל. איינקאסירט געלד. נעפאנגען ווערען דעם, האט ער ערקלערט, אז ער וועט דאס געלד ברענ־גען. אזוי זענען אַרומ 3 מע. אויפ'ן אורטען טאָג האט שומאנסקי זיך גע־מאלדען צום אויספאָרשונגס־ריכטער בײַ ווירקא און אזהן געמאלדען, אז זענע־דיג און לאָדז האט מען בײַ אזהן אַרויס גע'ננב'עט 2.800 זל. דער אויספאָר־שונגסריכטער האט דאן אונטערגענומען א אויספאָרשונג און ער האט פעסטגע־שטעלט, אז דאס געלד האט טאקי שו־מאנסקי גופא פערטאַכלעוועט. ווייטער און פעסטגעשטעלט, אז שומאנסקי און געווען א פּאָלוצײַ־פּשאדאָוונק און לאַס־קער פּאָוויאט און ער האט דאָרט אזוי שטארק צושלאָגען א אַרעסטאַנט, אז מען האט אזהן דערפאַר בעזעטיגט פון דער פּאָלוצײַ און ער און צוגעצויגען גע־וואָרען צו פערשאנמוואָרטלעכקייט. נאָכ'ן דורכפיהרען די אויספאָרשונג האט דער אויספאָרשונגס־ריכטער פעראָרדענט, אז מען זאָל שומאנסקי'ן תיכף אַרעסטירען און ער און טאקי איינגעזעצט געוואָרען און אַרעסט צו זיין דיספּאָזיציע.

7 טעג אַרעסט פאַר „פאַר־שיווי זשיד".

דרוזגעניק. (סס). איינערנעכטען איז אין דרוזגעניקער־פרידענס־געריכט פאָרגעקומען סאָלגענדיגער טשעקאָווער פּראָצעס: אויף דער בעשולדיגונקס־באנק איז געזעסען דער איינוואוינער פון דרוז־גענק אנדרעיעוו, וועלכער איז אָנגע־קלאָגט געוואָרען דורכ'ן דאָרטיגען יודי־שען איינוואוינער משה סאָלאָוויטשיק דערפאַר, וואָס בעת דער לעצטער איז איינמאָל געקומען צו איהם ערלעדיגען אנ'אמטליכען ענין, האט אנדרעיעוו איהם אָנגערופען „פאַרשיווי זשיד" (פאַרשיווער יוד).

דאס געריכט האט אָנערקענט דעם בעאַמטען אנדרעיעוו פאַר שולדיג און איהם פערמשפט אויף 7 טעג אַרעסט אָדער צו בעצאָהלען 50 זל. שטראָף.

„די זאמעז פון מלחמה"

(ענדע פון זײַט 3)

נישט געהאט אויף מײַן קראַטישען פרײַנט, וואָס ער האט זעהר באלד זיך אויסגעהויבען, קוים וואָס דער קאַפּעלוש איז אַרויסגעגאנגען פון דעם קאַפּע־הויז, און זיך געזעגענט מיט מיר. „אנ'אנדערש מאָל. הײַנט איז עס צו געפעהרליך".

און ווער ווײַס, צי וועל איך איהם נאָך אמאָל זעהן! די „זאמען פון דער מלחמה", יעדענפאלס פון א בירגער־מלחמה, קאָנען דערווײַל אויפגעהן אין זאגרעב.

און איך האָב אויך פערשטאַנען, אז עס איז סאר מיר אויך בעסער צו פער־לאָזען זאגרעב. וואָס גיכער, און טאקע דערפאר, וואָס איך האָב דאָרט צופיל פרײַנט און בין צופיל א הײַמישער. אין צײַטען פון דיקטאַטור איז דאָס נישט קײַן מעלה. וואָס פרעמדער, און וואָס ווײַטער פון איהר — אַלץ בעסער. בפרט. ווען יאָוואָ איז דיקטאַטאָר!

קופאן № 25

אויף אומזיסטע יורידישע עצות.

דער בעזיצער פונ'ם דאָזיגען קופאן קאָן בײַקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי־קאָנסול פון אונזער רעדאקציע.

גיל־תיג הײַנט. מיטוואך, דעם 3. אפריל פון 8—9 אָנ.

יודען איז ביאלאטשעוו לעבען ווייטער איז שרעק

ביאלאטשעוו. — אין „לאָדזער טאגעבלאט" איז געווען איבערגעגעבען באריכות וועגען די עקסצעסען, וואָס זענען דאָ פאָרגעקומען צוליב דעם בלבול, וואָס היגע קריסטען האָבען גע־מאַכט אויף די יודען, אז זײַ האָבען געשענדעט די קריסטליכע הײַליגקייטען דורך דעם, וואָס עטליכע יודישע יונגלעך האָבען זיך אין פורים געמאַכט א המן־פּראָצעסיע. די קריסטען האָבען די יודען חושד געווען אין אָפּלאכען פון דער קרײַציגונג, דערײַ האָבען זײַ זיך בע־נוצט מיט א שפּיצעל, האָבען צוגעכאַפּט בײַ די יודישע יונגלעך דעם שטעקען, אויף וועלכען עס איז געווען צוגעטשע־פּעט א הערן־מאַנעקין און האָבען אויבען צוגעקלאַפּט א ברעטעל אין דער ברייט, אזוי, אז דער שטעקען האָט אויסגעזעהן ווי א צלם.

ביאלאטשעווער יודען איז צוליב דעם אומשולדיגען שפּיל פון די קינדער אויס־געקומען איבערצולעבען פיל שרעק. אין פיל הײַזער זענען אויסגעהאַקט געוואָרען די פענסטער. עטליכע יודען האָבען בע־קומען שטאַרק צושלאָגען און ערשט א דאַנק דער פּאָליצײַ, וואָס איז אָנגעקומען פון אָפּאָטשנא איז געלונגען די צעוויל־דעוועטע אין אָנגעהעצטע קריסטען אײַנ־צושטילען.

פון די קלעפּ ליגען שווער קראַנק די יודען שמואל מילשטיין, אכתר אַרענבאַך און א סך זענען לייכט פערוואונדעט געוואָרען.

(א בריף פון ביאלאטשעוו.)

פרײַטאָג איז אָנגעקומען פון ראַדאָם אנ'אויספאָרשונגס־קאָמיסיע מיט 2 פּראָ־קוראָרען און דעם אויספאָרשונגס־ריכטער עס זענען אויסגעפאָרשט געוואָרען הונ־דערטער יודישע און קריסטליכע עדות. צוליב די חגא־טעג איז די אויספאָרשונג אָפּגעשטעלט געוואָרען. ווי מען שמועסט זאָלען אײַניגע קריסטען אַרעסטירט וועד־רען. דערווײַל לעבען יודען אונטער דער כסדר'דיגער שרעק. אין שטאָט איז זעהר א געשפּאַנטע שטימונג. די יודישע קראָמען זענען פערמאַכט. די לעדען פערהעמערט

אין הגם אין שטעטעל איז דאָ א סך פּאָ־ליצײַ האָבען יודען מורא אַרויסצושטע־קען א קאָפּ אויף דער גאס. דער גלח פאַרנאַלסקי טרײַבט א מיאוס'ע בויקאָט־העצע און ווער ווײַס מיט וואָס דאָס וועט זיך ענדיגען.

אַלע יודען אין שטעטעל וואַרטען, אַז די יודישע שליחי־צבור, די דעפּוטאַטען זאָלען אַראָפּשיקען אויפ'ן אָרט א קאָ־מיסיע, אָבער דערווײַל הערט מען וועגען דעם גאַרנישט. וואו איז דער יודישער נאַציאָנאַל־ראַט? פערוואָס שווײַגט מען?

מלכה צומער

רומעניען זאָל איבערגעהן אויף א „טרוקענעם" רעזשים

אזוי ווי די פעראייניגטע שטאַטען

בוקארעסט. אין מיניסטעריום פון סאָלקס־געזונדהייט איז אַרײַנגעטראָ־גען געוואָרען א פּראָיעקט וועגען אײַנ־סירען א סערבאָט אויף אלקאָהאָל אויס־ארבײַטונגען, בכדי אָפּצישטעלען דאָס שפּ'ות, וואָס נעמט אָן שרעקענדע פאָרמען.

דער פּראָיעקט גיהט אַרויס פון שטאַנד־פונקט, אז קײַן האַלבע מיטלען העלפען נישט און ס'איז נויניג אײַנצופיהרען אזא „טרוקענעם" רעזשים ווי אין אמעריקע.

ס'זאָל ענדגילטיג אָפּגעשטעלט ווערען די פאַבריקאַציע פון בראָנפען און די פלוימען א. א. פרוכטען זאָלען מיט דער שטיצע פון דער מלוכה געטרוקענט ווע־רען און איבערגעאַרבײַט ווערען אין מאַרמאַלאַד א. א. וו.

ווען איהר ווילט וויסען,

ווי אזוי עס האָט אויסגעזעהן דאָס לעבען פון אונזערע יודען אין פוילן, דאַרפט איהר לײַענען

„דרייסיג דורות יודען אין פוילען"

פון גרשם באַדער

אין גרשם באַדער'ס „דרייסיג דורות יו־דען אין פוילען" ווערט אויף 511 גרוסע געדיכטגעדרוקטע אָקטאַו־זײַטען דערצעהלט אַלסדינג, וואָס עס איז פאָרגעקומען בײַ די יודען אין פוילען. בשעת א צײַט פון 8 יאָהר־הונדערטער פונ'ם ערשטען טאָג וואָס זײַ זע־נען אהין אָנגעקומען, ביז צום דורכפאַל פונ'ם לעצטען פוילישען „מיאַטלזש", ווי אזוי זײַ האָבען געלעבט און וואָס זײַ האָבען געליטען. פון וואַנען זײַ זענען געקומען און די לעגענ־דען, וואָס זענען מיט זײַער לעבען פערבונ־דען. ווי אזוי עס זענען געווען אײַנגעאָרדענט זײַערע קהלות און ווי עס האָבען אויסגעזעהן זײַערע פרנסות. וואָס פאר א צורה זײַ האָבען געהאט אין גאַס און ווי ס'האָט אויסגעזעהען אין זײַערע הײַמען, זײַער פּאָליטישע לאַגע און זײַער גײַסטיגע ענטוויקלונג, ב'ז פוילען איז געוואָרען א צענטער פונ'ם יודישען למוד, פון די נרעסטע פוסקים און מעפּלים, פון דער קבלה, פון חסידות און השכלה. דער „ועד ארבע ארצות", וואָס די פוילישע קעניגע האָבען פון איהם געוואָלט מאַכען און וואָס ער איז ווירקליך געוואָרען.

צום איהאַלט פון דעם בוך זענען צוגע־געבען 43 בילדער, וואָס דער גרעסטער טייל איז נאָך ביז הײַנט אין ערגיץ נישט פער־עפענטליכט געוואָרען, דאַנײַ איז כדאי צו וויסען, אז אזא בוך וואָס זאָל ארומנעמען דאָס גאַנצע עקאָנאָמישע און קולטורעלע לעבען פון די יודען אין פוילען, בשעת דרייסיג דורות, איז נאָך איבערהויפּט נישט פאָרהאַן אין קײַן שום שפּראַך.

— פריי פונ'ם בוך געבונדען 3 דאָלאַר. —

אין א לוקסוס־אויסגאַבע מיט פּראַכט־באַנד פינף דאָלאַר.

ביבליאָטעקען אין פוילען קריגען דאָס בוך מיט 50 פּראָצענט בילינער און זײַ וועלען נאָך אויסערדעם בעקומען אַלס פּרעמיע גרשם באַדער'ס „אײַביגע אמת'ן", וואָס קאָסט אַלײן צוויי דאָלאַר.

בעשטעלונגען צו אדרעסירען:

GERSHOM BADER
4011 Sea Gate Ave., Brooklyn
N. Y. U. S. A.

פערל פון דער פילם־פּראָדוקציע פון יאהר 1929.

Phyllis Haver, Jaqueline Leogan, Tom Moore

פּלעטפאָרם

די לאַנג־ערוואַרטעטע פּרעמיערע!

„דאס קלוגע ווייב"

גרויסער סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ש. בייגעלמאן

לאמבארד — **א ליציטאציע**

די ווארשאווער לייה־אקצ.־געז. אויף בעוועגליכע משכנות אפטיילונג אין לאדז, זאכאדניא 31

מאכט בעקאנט, אז ד. 6., 17 און 18. אפריל 1929 וועלען ווערען פערקויפט דורך א עפענטליכע ליציטאציע די אין זיין צייט נישט־פראָלאָנגירטע משכנות. די פּראָצענט דאַרפען איינגעצאָהלט ווערען פאַר'ן

11־טען אפריל 1929

ווייל נאָכ'ן דאָזיגען סערמין וועלען די משכנות־איינלייגער מוזען צוצאָהלען די קאָסטען פון דער מלוכה'שער פּראָביר־אנשטאַלט פאַר דער דורכגעפיהרטער פּרובען־פעסטשטעלונג. די ליסטע פון די נומערן פון די משכנות, וואָס אונטערליגען דעם פערקויף, וועט ווערען פערעפענטליכט אין „קוריער לודזקי" און עס וועט אויסגעהאנגען ווערען אין דער ביוראָ זאכאדניא גאס נומער 31.

וויל כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת??

פאַרוואָס לויפט יעדערער אין די ביוראָ צו ה' מאנעלא פיעטריקאָווער 17 **ואמרת אליו**

זאָלסט דו איהם זאָגען אז אין דעם ביוראָ ווערט כעמיסענה אַפּט ערלעדיגט און געשריבען אַלע סאנדאַווע זאכעז ביטעס, קלאַוזולעס, זאַ־בעזפיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פוילען, קאַרנע און ציוויל ספּראַוועס, אַפּעלאַציעס, אַר־וואַלאַניעס, אונטערציזעס, ספּעציאַליסט פון שותפּות אַסטען, איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען מיט אַכטונג

י. מאַנעלאַ פיעטריקאָווער 17

דורכגאַנג זאכאַדניא 52

איך קויף און צאָהל די בעסטע פרייזען פאַר גאַלד, ווילבער, בריליאַנטען, דימאַנטען, פּערל אויך לאַמפּאַרד־קוויטעס **נייער־מאַרק 10 קאַפּעלוש.**

טליתים־פאַבריק

אויסאַרבײַטונג פון וואָלענע, האַלב־וואָלענע זיידע־נע טליתים כמו טערקישע, יאַראַסלאַווער און קאַ־לאַמעיקר, ווי אויך אויסלענדישע טליתים־קטנים הורט און דעטיל, מיט אויספערטיגונג, אויך גאַרטלען, שפּאַניעס און ציצית צו בעקומען בילינער ווי איבעראל בײַ

א. ה. ציטרינאָווסקי

מאַמיעננא 1, אין 2. טויער, פּאַרטער.

בעמ.: ס'ווערן אויך אָנגענומען אַלע טליתים צו וואַשען

פוילישע שפּראַך

ווערט ערלערנט גרינדליך דורך א קורצער צייט וזכאַדניא 20, ו. 3.

צו קויפען ווערט געזוכט

שלייפמאַשינען און שמאַלע ענגלישע וועבשטיהל מיט און אָהנע שטאָפּמאַשינען. אָפּערטען אונטער „G. H." אין אַנאָנסען־ביוראָ ס. פּוקס, פיעטריקאָווער 50.

העגדשקעס אויף לוין

ווערט אָנגענומען צו ארבײַטען, אברמאָווסקיעגאַ 34 (נובערנאַטאָרסקאַ) Półgrabia

העגדשקעס

ווערט אויסגעלערנט ארבײַטען אויף שליטען־מאשין צום קינדטיגען סעזאָן. צו ערפאהרען אין אדמיניסטראַציע.

האט רחמנות! נעכטען האָב איך געהענדיג אין גאַס פערלוירען א ביכעל פון קראַנקען־קאַסע און א מצריקע אויפ'ן נאָמען אברהם הערש קארן און 20 זל., וואָס עס איז געווען מײַן גאַנץ פער־מעגען. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען רחמנות צו האָבען און אָפּצוברענגען די אבידה אין אדמיניסטראַציע פון „לאָדזער טאגעבלאט".

געזוכט בעלוינונג.

געהענדיג פון פרײַהײַט־פּלאַץ ביז פּאָטאַרסקא האָב איך פערלוירען א צאַרעבקע. א הויז געלד האָבען זיך געפונען פאָלגענדע וואָקסלען: 1) 120 זל. אויסשטעלער ש. מאַנעלא, ראַווע, 2) 40 זל. אויסשטעלער אָפּמאַן לאָדז, אַרדרע נערשטאַנאָוויטש, צאָהלבאַר 31/5. 2 צו 26 זל. אויסשטעלער יאַקשעמבסקי, אַרדרע כאַלופּסקי קאַליש און 2 אַנדערע. דער פינדער קאָן זיך בע־האַלטען זאָס געלד און די וואָקסלען איבערגע־בען פאַרזענליך אָדער דורך פּאָסט צו מ. באַר וזכאַדניא 33, כראַנט 1־טען שטאָק. די וואָקסלען ווערען ערקלערט פאַר אונגילטיג און האָבען פאַר קיינעם קײַן ווערט נישט.

וויכטיג פאַר דאַמען!

מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען־היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די אַלטסטע היטע איבער־ארבײַטע איך אויף גענצליך נײַ. געדענקט די אדרעס:

23 זאַוואַדזקאַ 23

פאַר נאָר 50 זל.

אין הויף, 2־טען אײַנגאַנג, לינקס פּאַרטער.

בעמ. צום יעצטיגען סעזאָן ווערט געמאַכט אַלע אַרט שטרוי־היטען, פילץ מיט שטרוי אויך זײַדענע היטען צו שפּאַס בילינע פרײַזען — — — נאָר פאַר 5 זל.

„TOLA"

הויפּאַטעקען־געלד

צו בילינע צינזען

אויף בערלינער הייזער

בעזאָרגט שנעל

Ch. Regenwetter

Berlin S. 14, Stallschreiber № 33

Telefon: Dönhoff 4337.

MUSZTARDA Palmo

אַנאָנסען־פּרײַז: פאַר א מילימעטער־שורה פאַרן טעקסט 10 גראָש, פּרעמיע 24 גראָש. אין טעקסט 40 גראָש, פּרעמיע 60 גראָש. אין קאָפּן 20 גראָש, פּרעמיע 30 גראָש. פאַר א מיליעטערדיגע אַנאָנסען 100% מעהרער. אויסער דער שטאָט־מיט 50% מעהרער. פון די פרעמדן הערט נישט אַרויסגעגעבען שום ראַמאַנ־ניען—20 גראָש, אין אנדערע לענדער—1,25 דאָלאַר.

Redaktor-wydawca E. Hamburski

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 18.